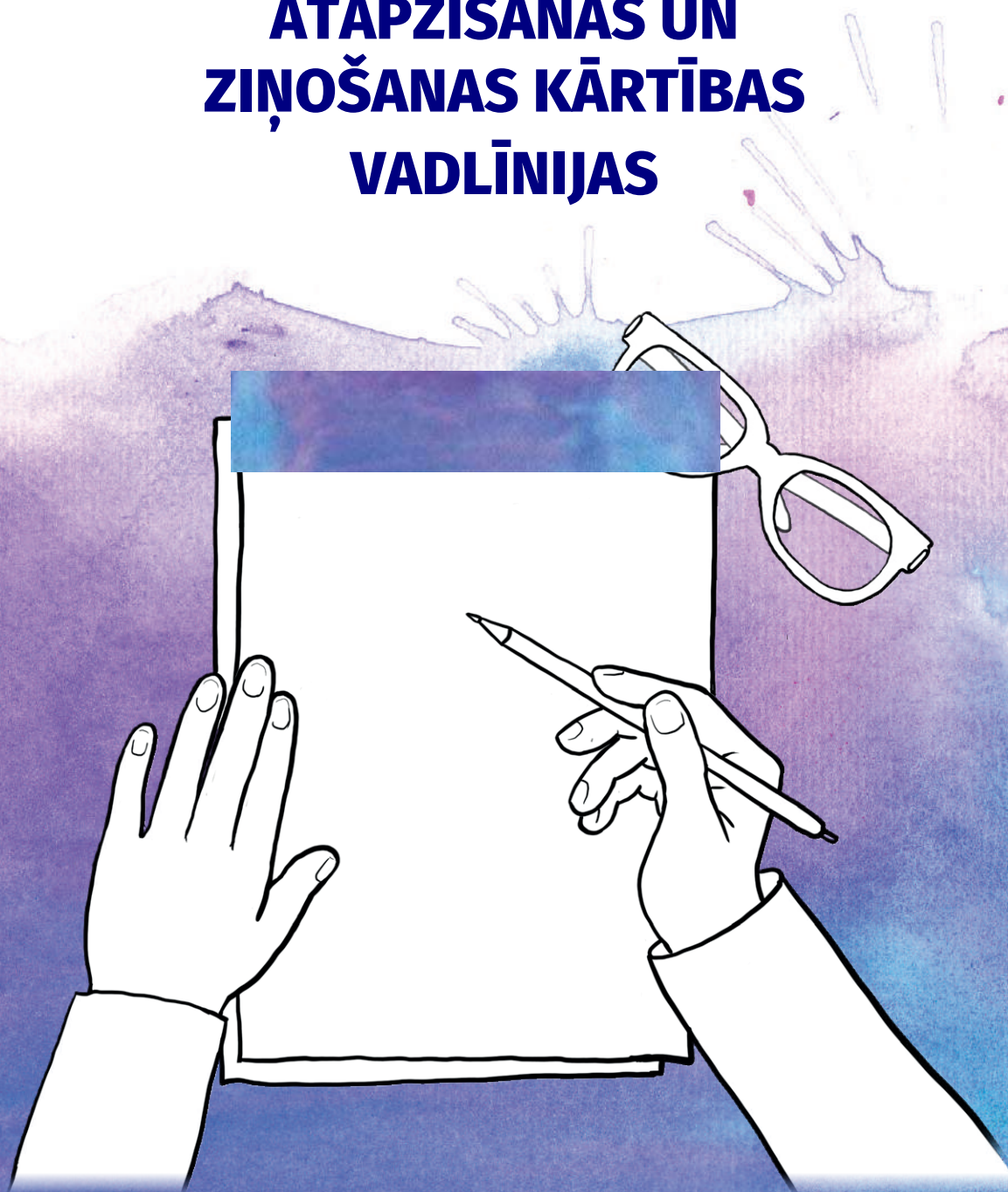

VARDARBĪBAS ATAPZĪŠANAS UN ZIŅOŠANAS KĀRTĪBAS VADLĪNIJAS

Veicināt profesionālo kompetenci vardarbības novēšanā, ieviešot un īstenojot vadlīnijas un apmācību programmu pirmsskolas izglītības darbiniekiem

Šis projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības programmas "Tiesības, vienlīdzība un pilsonība" (REC) saskaņā ar dotāciju līgumu Nr. 101005642

Vardarbības atpazīšanas un ziņošanas kārtības vadlīnijas

ECLIPS

**Veicināt profesionālo kompetenci vardarbības
novēršanā, ieviešot un īstenojot vadlīnijas un
apmācību programmu pirmsskolas izglītības
darbiniekiem**

Projekta Id.nr. 101005642

Rezultāts D3.11

Termiņš: 2022.gada aprīlis

Autori: UNIMORE - Centrs Dardedze

Šis projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības programmas “Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” (REC) saskaņā ar dotāciju līgumu Nr. 101005642.

Šis pētījums tika veikts projekta “ECLIPS – Veicināt profesionālo kompetenci vardarbības novēršanā, ieviešot un īstenojot vadlīnijas un apmācību programmu pirmsskolas izglītības darbiniekiem” ietvaros. Šis projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības programmas “Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” (REC) saskaņā ar dotāciju līgumu Nr. 101005642

Publicēšanas datums: 2022.gada aprīlis

Rezultāta koordinatori:

Universita Degli Studi Di Modena E Reggio Emilia (IT)

Nodibinājums Centrs Dardedze (LV)

Ilustrācijas: Emese Iványi

Grafiskais dizains: Tamás Leisz

Atruna:

Šī nodevuma saturs atspoguļo tikai autora viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par jebkādu tajā ietvertās informācijas izmantošanu.

Šis darbs ir licencēts saskaņā ar Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 starptautiskā licence

Satura rādītājs

Ievads	7
Vadlīniju pozīcija	7
Vadlīniju mērķis	8
Vadlīniju paredzmie rezultāti	8
Pārskats par tipisku attīstību un vardarbību pret bērniem	9
Par tipisku attīstību	9
Vardarbības pret bērnu pazīmes un simptomi	13
Skrīninga instruments	17
Pašvērtēšanas skrīninga instruments bērnu aprūpes speciālistiem	17
Trīspakāpju skrīninga instruments	21
Vērtēšana un interpretācija	27
Ziņošanas vadlīnijas	29
Ziņošanas procedūras shēma	29
Juridiskie aspekti valsts mērogā	29
Turpmāka rīcība zaļajā režīmā	30
Turpmāka rīcība dzeltenajā režīmā	31
Turpmāka rīcība sarkanajā režīmā	32
1. ieteikums: Kāda veida informācija man jāsniedz, ziņojot attiecīgajām iestādēm?	33
2. ieteikums: Kas notiks pēc ziņojuma iesniegšanas?	34
Vadlīnijas komunikācijai ar vecākiem	35
1. pielikums: Skrīninga pazīmju apraksti	43
2. pielikums: Valstspecifiski juridiskie aspekti saistībā ar ziņošanu - Latvija	55
Padomi, lai mazinātu bažas, ziņojot	59
3. pielikums: Vecāku/aprūpētāju un bērnu aprūpes speciālistu sanāksmes protokola veidlapa	65

IEVADS

Šīs vadlīnijas ir izstrādātas pētniecības projekta “Veicināt profesionālo kompetenci vardarbības novēršanā, ieviešot un īstenojot vadlīnijas un apmācību programmu pirmskolas izglītības darbiniekiem” (ECLIPS), REC-RDAP-GBV-AG-2020-101005642, ietvaros. Projekta mērķis ir celt bērnu aprūpes speciālistu izpratni un stiprināt viņu spējas atpazīt un ziņot par vardarbību ģimenē, kā arī sniegt aprūpi bērniem, kuri cietuši no vardarbības, vecumā no 0 līdz 3 gadiem.¹

VADLĪNIJU POZĪCIJA

ECLIPS projekta komandas mērķis bija izpētīt, kādas prakses un instrumenti bērnu aprūpes speciālistiem ir pieejami četrās projekta partnervalstīs. Pētījuma dalībnieki secināja, ka šādi skrīninga instrumenti attiecīgajās valstīs nav pieejami vai novērojams to trūkums. Šīs vadlīnijas ir izstrādātas, lai palīdzētu bērnu aprūpes speciālistiem atpazīt izciestas vardarbības pazīmes bērniem vecumā no 0 līdz 3 gadiem, kā arī ziņot par šiem iespējamās vardarbības gadījumiem².

Šīs vecuma grupas bērni ir īpaši neaizsargāti pret vardarbību. Bieži vien šie bērni “izslīd cauri” aprūpes sistēmas pirkstiem, tā arī nesaņemot pienācīgu palīdzību, jo viņi nespēj izprast savas ciešanas un/vai runāt par tām ar saviem aprūpētājiem, piemēram, bērnu aprūpes speciālistiem. Savukārt bērnu aprūpes speciālisti bieži vien nepamana cietušo bērnu neverbālos signālus, nezina, kā reaģēt, vai arī viņiem nav pieejami rīki un procedūras, kas palīdzētu ziņot par šīm bažām. Bērnu aprūpes speciālistiem turklāt ir būtiska loma starpinstitucionālā sadarbībā, kuras mērķis ir izskaust pret šo vecuma grupu īstētu vardarbību ģimenē.

Par to, ka ar viņiem notiek kas slikts, bērni biežāk runā neverbālā, nevis verbālā veidā, tādēļ prasme atpazīt šīs pazīmes ir īpaši svarīga. Arī tad, ja bērns cenšas kaut ko pastāstīt, informācija var būt neskaidra, un viņam var trūkt vārdu, lai aprakstītu vai izskaidrotu notikušo. Bērni var arī neatpazīt, ka ir cietuši, un/vai noliegt, ka ar viņiem kaut kas ir noticis – šādu uzvedību parasti izraisa bailes, vainas apziņa, kauns, apmulsums vai citu cilvēku spiediens noliegt notikušo. Daudzas vardarbības pazīmes diezgan viegli var nomaskēt, un to pamanīšanai ir nepieciešama vērtīga acs. Vadlīnijas speciālistiem palīdzēs pamanīt šīs pazīmes un palīdzēt piesaistīt ģimenei nepieciešamo atbalstu.

¹ Vairāk par projektu: <https://eclipsproject.eu/>

² Bērībā gūta traumatiska pieredze (Adverse Childhood Experiences jeb saīsinājumā ACE) var būt izteikti negatīva ietekme uz bērna nākotni, un tā var būt vairāku nopietnu problēmu pamatā. Sīkāku informāciju skatiet Traumas izpratnē balstītas aprūpes vadlīnijās.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šis instruments nav paredzēts traumu un vardarbības diagnosticēšanai (piemēram, kā tas ir psihodiagnostikas gadījumā), bet drīzāk kā palīgnorādījumi bērnu aprūpes speciālistiem, kuri palīdz veikt skrīningu un atklāt satraucošas pazīmes, pārrunāt šīs pazīmes ar bērnu primārajiem aprūpētājiem, kolēģiem un ziņotu attiecīgajiem speciālistiem. Ideālā variantā apmācības par šo vadlīniju lietošanu speciālistiem sniedz viņu tiešais darba vadītājs.

VADLĪNJU MĒRĶIS

Šo vadlīniju galvenais mērķis ir nodrošināt skaidru un objektīvu informāciju bērnu aprūpes iestāžu darbiniekiem:

1. Kā komunicēt ar bērnu primārajiem aprūpētājiem par novērojumiem saistībā ar bērna uzvedību, emocionālo stāvokli, attīstību un vajadzībām.
2. Kā ziņot attiecīgajām iestādēm par aizdomām vai konstatētu vardarbību pret bērnu.

VADLĪNIJU PAREDZAMIE REZULTĀTI

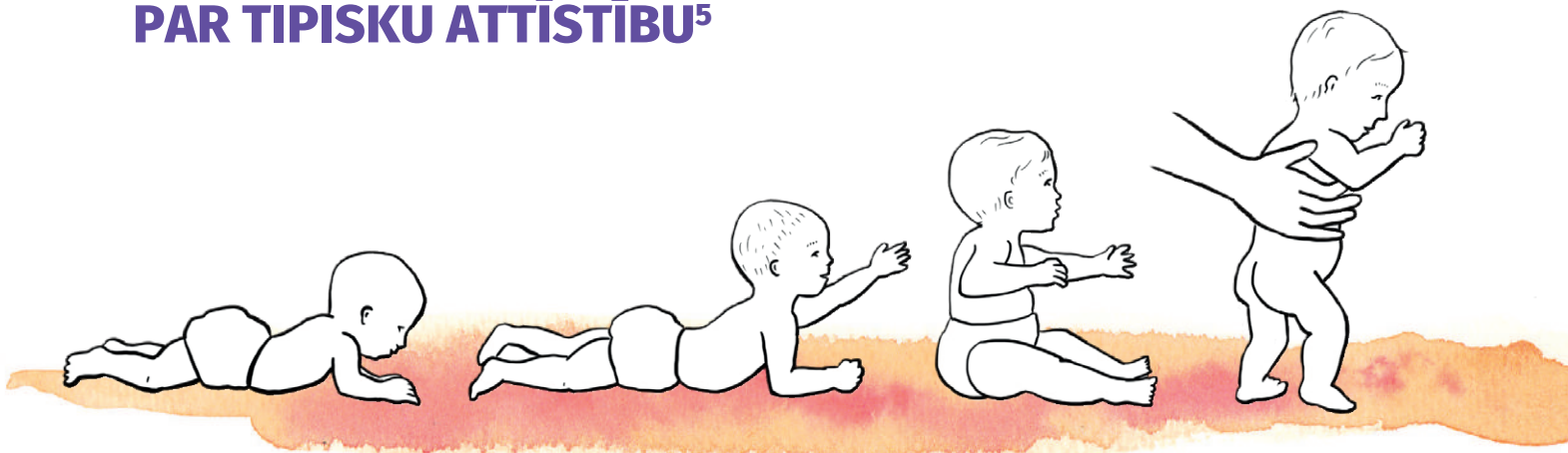
- Uzlabotas bērnu aprūpes speciālistu zināšanas, izpratne, prasmes, mainīta attieksme pret vardarbību pret bērniem, šādas vardarbības pazīmēm un sekām;
- Palielinātas bērnu aprūpes speciālistu spējas risināt gadījumus, kuros īstenota vardarbība pret bērnu;
- Izstrādāta skaidra ziņošanas kārtību gadījumos, kur radušās aizdomas par vardarbību pret bērnu;
- Uzlabotas speciālistu prasmes komunicēt ar primārajiem aprūpētājiem;
- Uzlabota izpratne par personāla labklājību un netīšu kaitējošu uzvedību no pirmsskolas izglītības iestāžu personāla puses.

³ Vadlīniju ietvaros izmantots vispārīgs termins "primārie aprūpētāji". Šis termins attiecas uz bērna vecākiem un citām personām, kas iesaistītas bērna aprūpē un audzināšanā (piemēram, vecvecāki). Atsevišķos gadījumos, kur tas šķietis piemērotāk, esam lietojuši arī terminu "vecāks" (piemēram, ja bērnu aprūpes iestāde ierosina tikšanos

⁴ Termini, ar kuriem tiek apzīmēti dažādi organizētas/profesionālas bērnu aprūpes pakalpojumu veidi un iestādes, ir daudzi un dažādi (piemēram, pirmsskola, dienas aprūpe, bērnu aprūpe, bērnu dārzs, pirmsskolas izglītības iestāde, aukļu pakalpojumi). Vadlīniju ietvaros esam izvēlējušies lietot vispārīgu terminu "pirmsskolas izglītības iestāde", kas attiecināms uz dažādiem bērnu aprūpes iestāžu veidiem.

PĀRSKATS PAR TIPISKU ATTĪSTĪBU UN VARDARBĪBU PRET BĒRNIEM

PAR TIPISKU ATTĪSTĪBU⁵

Zemāk sniegtajā tabulā apkopotas svarīgākās attīstības prasmes bērniem vecumā no 0 līdz 3 gadiem. Tabulas mērķis ir palīdzēt bērnu aprūpes speciālistiem novērot, vai bērns uzvedas atbilstoši tipiskajiem attīstības starmērķiem. Šī tabula palīdz izprast un atšķirt tipisku un netipisku uzvedību un emocionālās izpausmes dažādu vecuma grupu bērnos. Netipiska uzvedība un izpausmes var būt saistītas ar pieredzētu vardarbību vai jebkuru citu problēmu vai diskomfortu, ko bērns izjūt. Tabulā ir apkopotas attīstības prasmes četrās attīstības jomās, kā arī sniegta atsevišķa grupa, kurā norādītas citas pazīmes, kas attiecīgajā vecuma grupā varētu izraisīt bažas:

Emociju - attiecību joma (ietver emociju izpausmes, regulācijas un izpratnes attīstību, kā arī sociālo attīstību un piesaistes modeļus).

Lingvistiskā joma (ietver valodas izteiksmes, izpratnes un lietojuma attīstību, kā arī spēju pielāgoties videi).

Kognitīvā joma (ietver vispārējā intelekta, problēmu risināšanas spēju un mijiedarbības ar vidi attīstību).

Fizisko - motoro prasmju joma (ietver vispārējās un smalkās motorikas prasmju attīstību).

Bažas (ietver netipiskas un potenciāli satraucošas uzvedības piemērus un pazīmes katrā attīstības jomā).

⁵ Pielāgots no CDC (Centres for Disease Control and Prevention) informatīvā materiāla "Developmental Milestones" [Attīstības prasmes],

<https://www.cdc.gov/ncbddd/actearly/milestones/index.html>

ATTĪSTĪBAS JOMA

	 Emocijas - attiecības	 Lingvistiskā	 Kognitīvā	 Fiziskās Motorās prasmes	 Bažas
6 MĒNEŠI	<p>Atšķir pazīstamas sejas no svešām</p> <p>Patīk spēlēties, īpaši ar primārajiem aprūpētājiem</p> <p>Reaģē uz citu cilvēku emocijām</p>	<p>Reaģē uz skaņām, radot skaņas</p> <p>Izrunā patskaņus ("a", "e", "o")</p> <p>Reaģē uz savu vārdu</p> <p>Izdod skaņas, lai paustu prieku un neapmierinātību</p>	<p>Liek lietas pie mutes</p> <p>Izrāda interesi par lietām un cenšas dabūt priekšmetus, kas nav sasniedzami</p> <p>Pārvieto priekšmetus no vienas rokas otrā</p>	<p>Veļas abos virzienos</p> <p>Sāk sēdēt bez atbalsta</p>	<p>Nav sasniedzis savai vecuma grupai atbilstošās attīstības prasmes⁶</p> <p>Nemēģina iegūt lietas, kas ir sasniedzamas</p> <p>Neizrāda siltas jūtas pret aprūpētājiem</p> <p>Nereaģē uz apkārtējām skaņām Šķiet stīvs vai ļengans</p>
1 GADS	<p>Ir kautrīgs vai nervozs saskarsmē ar svešiniekiem</p> <p>Raud, kad vecāks dodas prom</p> <p>Ir mīļākās lietas un cilvēki</p> <p>Atkārto skaņas vai darbības, lai pievērstu uzmanību</p> <p>Spēlē spēles, piemēram, kukū.</p>	<p>Reaģē uz vienkāršiem mutiskiem lūgumiem</p> <p>Lieto vienkāršus žestus, piemēram, krata galvu, lai pateiktu "nē" vai māj "atā"</p> <p>Mēģina teikt vārdus, ko saka pieaugušie</p>	<p>Pēta lietas, tās kratot, daudzot, metot</p> <p>Skatās uz pareizo attēlu vai lietu, kad tā tiek nosaukta</p> <p>Kopē žestus</p> <p>Sāk lietot lietas pareizi, piemēram, dzer no krūzītes</p> <p>Izpilda vienkāršus norādījumus, piemēram, "paņem mantu"</p>	<p>Bez palīdzības spēj ieņemt sēdus stāvokli</p> <p>Spēj nostāties uz kājām, staigā, turoties pie mēbelēm</p> <p>Spēj patstāvīgi stāvēt</p>	<p>Nav sasniedzis savai vecuma grupai atbilstošās attīstības prasmes⁷</p> <p>Nerāpo</p> <p>Nespēj nostāvēt kājās, kad tiek atbalstīts</p> <p>Nesaka atsevišķus vārdus, piemēram, "mamma"</p> <p>Nav iemācījis žestus, piemēram, māt ar roku</p> <p>Nenorāda uz lietām</p>

6 Attīstības prasmes ir definētas iepriekšējās slejās

7 Attīstības prasmes ir definētas iepriekšējās slejās

ATTĪSTĪBAS JOMA

	 Emocijas - attiecības	 Lingvistiskā	 Kognitīvā	 Fiziskās motorās prasmes	 Bažas
1,5 GADI	<p>Patīk dot lietas citiem spēlējoties</p> <p>Var izrādīt dusmu lēkmes</p> <p>Var baidīties no svešiniekiem</p> <p>Izrāda simpātijas pret pazīstamiem cilvēkiem</p> <p>Var stingri pieķerties aprūpētājiem nepazīstamās situācijās</p>	<p>Spēj pateikt vairākus atsevišķus vārdus</p> <p>Saka un krata galvu, domājot "nē"</p> <p>Rāda ar pirkstu uz to, ko vēlas</p>	<p>Zina, kas ir parastas lietas</p> <p>Rāda ar pirkstu, lai pievērstu citu uzmanību</p> <p>Izrāda interesi par lelli vai pildītu dzīvnieku, izliekoties, ka baro to</p> <p>Spēj izpildīt 1 soļa verbālas komandas bez žestiem; piemēram, sēž, kad jūs sakāt "apsēdies"</p>	<p>Zina, kas ir parastas lietas</p> <p>Rāda ar pirkstu, lai pievērstu citu uzmanību</p> <p>Izrāda interesi par lelli vai pildītu dzīvnieku, izliekoties, ka baro to</p> <p>Spēj izpildīt 1 soļa verbālas komandas bez žestiem; piemēram, sēž, kad jūs sakāt "apsēdies"</p> <p>Patstāvīgi staigā</p> <p>Dzer no krūzes un ēd ar karoti</p>	<p>Nav sasniedzis savai vecuma grupai atbilstošās attīstības prasmes⁸</p> <p>Nerāda ar pirkstu, lai citiem norādītu uz lietām</p> <p>Neprot staigāt</p> <p>Nezina, kam lieto zināmas lietas</p> <p>Nekopē citus</p> <p>Neapgūst jaunus vārdus</p> <p>Regresē iepriekš apgūtajās prasmēs</p>
2 GADI	<p>Kopē citus, īpaši pieaugušos un vecākus bērnus</p> <p>Izrāda arvien lielāku neatkarību</p> <p>Izrāda izaicinošu uzvedību (bērns dara to, ko viņam ir aizliegts darīt)</p> <p>Galvenokārt rotaļājas blakus citiem bērniem, bet sāk iesaistīt citus bērnus</p>	<p>Zina pazīstamu cilvēku vārdus un ķermeņa daļu nosaukumus</p> <p>Saka teikumus ar 2 līdz 4 vārdiem</p> <p>Seko vienkāršiem norādījumiem</p> <p>Atkārto sarunā saklausītos vārdus</p>	<p>Sāk šķirot formas un krāsas</p> <p>Pabeidz teikumus un pantiņus pazīstamās grāmatās</p> <p>Spēlē vienkāršas izdomātas spēles</p> <p>Izpilda divpakāpju norādījumus, piemēram "Paņem mantu un ieliec to kastē".</p>	<p>Sāk šķirot formas un krāsas</p> <p>Pabeidz teikumus un pantiņus pazīstamās grāmatās</p> <p>Spēlē vienkāršas izdomātas spēles</p> <p>Izpilda divpakāpju norādījumus, piemēram "Paņem mantu un ieliec to kastē".</p>	<p>Nav sasniedzis savai vecuma grupai atbilstošās attīstības prasmes⁹</p> <p>Neizmanto divvārdu frāzes (piemēram, "dzert sulu")</p> <p>Nezina, ko darīt ar parastām lietām (piemēram, karoti)</p> <p>Nekopē darbības un vārdus</p> <p>Neiet vienmērīgi</p> <p>Regresē iepriekš apgūtajās prasmēs</p>

8 Attīstības prasmes ir definētas iepriekšējās slejās.

9 Attīstības prasmes ir definētas iepriekšējās slejās.

ATTĪSTĪBAS JOMA					
	 Emocijas - attiecības	 Lingvistiskā	 Kognitīvā	 Fiziskās motorās spējas	 Bažas
3 GADI	<p>Prot izpildīt vienkāršus norādījumus</p> <p>Kopē pieaugušos un draugus</p> <p>Izprot jēdzienu “mans” un “viņa”</p> <p>Izrāda plašu emociju spektru</p> <p>Viegli šķiras no mammas un tēta</p> <p>Var satraukties, ja notiek lielas izmaiņas rutīnā</p>	<p>Izpilda norādījumus, kas ietver 2 vai 3 soļus</p> <p>Var nosaukt lielāko daļu pazīstamo lietu</p> <p>Nosauc vārdu, vecumu un dzimumu</p> <p>Nosauc drauga vārdu</p> <p>Uztur sarunu, izmantojot 2 līdz 3 teikumus</p>	<p>Spēj strādāt ar rotaļlietām ar pogām, svirām un kustīgām daļām</p> <p>Spēlējās ar lellēm, dzīvniekiem un cilvēkiem</p> <p>Kopē apli ar zīmuli</p> <p>Pāršķir grāmatas lapas pa vienai</p>	<p>Prasmīgi kāpj</p> <p>Skrien bez problēmām</p> <p>Brauc ar trīsriteņu velosipēdu</p>	<p>Nav sasniedzis savai vecuma grupai atbilstošās attīstības prasmes¹⁰</p> <p>Bieži krīt vai saskaras ar grūtībām, kāpjot pa kāpnēm</p> <p>Neprot strādāt ar vienkāršām rotaļlietām</p> <p>Nerunā teikumos</p> <p>Nesaprot vienkāršus norādījumus</p> <p>Regresē iepriekš apgūtās prasmes</p>

10 Attīstības prasmes ir definētas iepriekšējās slejās.

11 Izmantotā literatūra un avoti:

- Essau, C. A. (2015). Guidelines for the INTOVIAN Screening Tool. <http://www.intovian.eu/>
- Fortson, B., Kleven, J., Merrick, M., Gilbert, L., Alexander, S. (2016). Preventing Child Abuse and Neglect: A Technical Package for Policy, Norm, and Programmatic Activities. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.
- The High Authority for Health (2014). Child abuse: identification and action to be taken. Guidance Leaflet.
- NICE National Institute for Health and Care Excellence (2017). Child maltreatment: when to suspect maltreatment in under 18s. Clinical guideline. <https://www.nice.org.uk/guidance/cg89>
- NICE National Institute for Health and Care Excellence (2019). Child maltreatment: when to suspect maltreatment in under 18s. Clinical guideline. www.nice.org.uk/guidance/cg89/resources/2019-surveillance-of-child-maltreatment-when-to-suspect-maltreatment-in-under-18s-nice-guideline-cg89
- Leeb, R.T., Paulozzi, L., Melanson, C., Simon, T., Arias, I. (2008). Child Maltreatment Surveillance: Uniform Definitions for Public Health and Recommended Data Elements, Version 1.0. Atlanta (GA): Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Injury Prevention and Control.
- Block, W. (2005). Committee on Child Abuse and Neglect: Failure to thrive as a Manifestation of Child Neglect, *Pediatrics*, 116: 1234-1237.
- Paavilainen, E. & Finck, A. (2015). Effective methods for identifying child maltreatment in social and health care. Hotus Clinical guideline. <https://www.hotus.fi/wp-content/uploads/2019/03/maltreatment-hs-sum-eng.pdf>.
- Pierce, M. C., Kaczor, K., Lorenz, D. J., Bertocci, G., Fingarson, A. K., Makoroff, K., ... & Leventhal, J. M. (2021). Validation of a clinical decision rule to predict abuse in young children based on bruising characteristics. *JAMA network open*, 4(4), e215832-e215832.
- ethi, D., Yon, Y., Parekh, N., Anderson, T., Huber, J., Rakovac, I., & Meinck, F. (2018). European status report on preventing child maltreatment. Regional Office for Europe. https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0017/381140/wh12-ecm-rep-eng.pdf
- U.S. Department of Health & Human Services, Administration for Children and Families, Administration on Children, Youth and Families, Children's Bureau (2021). Child Maltreatment 2019. Pieejams: <https://www.acf.hhs.gov/cb/research-data-technology/statistics-research/child-maltreatment>.

VARDARBĪBAS PRET BĒRNU PAZĪMES UN SIMPTOMI

Šajā tabulā sniegtas pazīmes un simptomi, kas liecina par vardarbību pret bērnu. Pamatojoties uz vairākām akadēmiskām un klīniskām atsaucēm, tajā apkopotas būtiskākās vardarbības pazīmes vecuma grupā no 0 līdz 3 gadiem. Tabula ir veidota kā vadlīnijas bērnu aprūpes speciālistiem, un to nevar izmantot kā diagnostikas instrumentu.

FIZISKA VARDARBĪBA UN NOVĀRTĀ PAMEŠANA

AR BĒRNIEM SAISTĪTĀS PAZĪMES

Fiziskās pazīmes:

- nepietiekams uzturs;
- pastāvīga slikta higiēna, kas rada grūtības arī attiecībās ar vienaudžiem;
- veselības pārbaūžu un vakcinācijas trūkums;
- medicīniskās aprūpes trūkums;
- bojāti mīkstie audi un redzami ādas bojājumi;
- bērns vienmēr nēsā sezonai neatbilstošu apģērbu un netiek ievērota higiēna;
- bērns, kurš nespēj pārvietoties, ir guvis ievainojumus;
- bērns bieži ir ievainots, ievainojumi nav attaisnojami;
- primārais aprūpētājs bieži vēršas pie ārsta ar neparastiem simptomiem;
- slikta fiziskā attīstība un uzturs;
- bērna izskats vai uzvedība ir aizdomīga.

Uzvedības pazīmes:

- pastāvīgs nogurums un neuzmanība;
- grūtības pirmsskolas izglītības iestādē;
- bērns sūdzas par izsalkumu;
- bērns pavada nepamatoti ilgas stundas pirmsskolas izglītības iestādē;
- vēlas mīlumu no svešiniekiem;
- bērns šķiet noslēdzies un nemeklē kontaktu ar ģimenes locekļiem;
- garīga rakstura traucējumi un neattīstītas runas spējas, ko izraisījis stimulu trūkums;
- pasivitāte un apātija.

AR ĢIMENI SAISTĪTĀS PAZĪMES

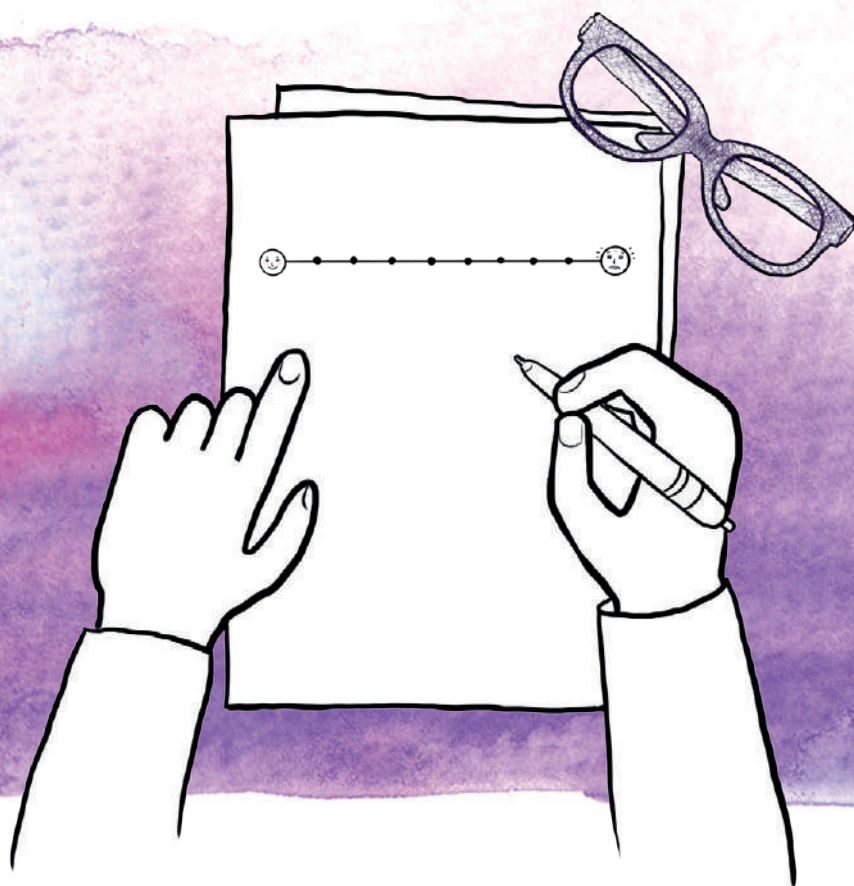
- psihiatriskas problēmas;
- šķirtie primārie aprūpētāji veido jaunu kopdzīvi;
- kopdzīves vai laulības konflikts;
- bērna uzvedība netiek pietiekami kontrolēta;
- primārie aprūpētāji agrāk ir bijuši vardarbīgi;
- pārmērīga fiziska tuvība starp primārajiem aprūpētājiem un bērniem, kas izpaužas arī rotaļu veidā;
- primārie aprūpētāji atstāj zīdāini bez uzraudzības pārāk ilgi, ņemot vērā bērna vecumu;
- primārie aprūpētāji lieto alkoholu vai narkotikas;
- primārie aprūpētāji cieš no intelektuāliem traucējumiem vai psihiskām slimībām;
- bērna māte ir apjukusi un nomākta;
- bērna māte ir ļoti jauna;
- vāja izpratne par bērna vajadzībām;
- nespēja rūpēties par bērnu;
- partneris nepiedalās ģimenes pārvaldībā, ja primārais aprūpētājs ir mazspējīgs;
- sociālā izolācija un atbalsta trūkums no citiem tuvākajiem radniekiem;
- finansiālas grūtības;
- neatbilstošs vai nepiemērots mājoklis;
- bieža pārcelšanās, dzīvesvietas maiņa
- sociālā palīdzība ir vienīgais ienākumu avots;
- neorganizēta ģimenes dzīve;
- vājas problēmu risināšanas prasmes;
- daudzas neplānotas grūtniecības;
- pasivitāte un apātija.

SEKSUĀLA VARDARBĪBA

 <p>AR BĒRNIEM SAISTĪTĀS PAZĪMES</p>	 <p>AR ĢIMENI SAISTĪTĀS PAZĪMES</p>
<p>Fiziskās pazīmes</p> <ul style="list-style-type: none"> • grūtības staigāt vai sēdēt; • sāpes vēderā vai nieze dzimumorgānu zonā; • dzimumorgānu zonas nobrāzumi, asiņošana vai citi ievainojumi; • STS; • sāpīga urinācija; • neizskaidrojamas veselības problēmas. <p>Uzvedības un emocionālās pazīmes</p> <ul style="list-style-type: none"> • vecumam neatbilstošas zināšanas par seksuāliem jautājumiem; • bērns uzdod vecumam neatbilstošus jautājumus par seksualitāti; • bērna rotaļās, zīmējumos figurē seksuāla rakstura ainas; • intensīva masturbācija; • panikas lēkmes; • ļoti baidās no kādas personas, vietas vai teritorijas; • bērns nevēlas izģērbties. 	<ul style="list-style-type: none"> • viens vai abi primārie aprūpētāji nevēlas kontaktēties ar bērnu; • konfliktsituācija attiecībās; • primārie aprūpētāji pārmērīgi aizsargā bērnu; • primārie aprūpētāji ir pārāk prasīgi; • primārie aprūpētāji ir pārāk liberāli un nezina, kā ieviest noteikumus; • manipulācijas ar bērnu konfliktējošā šķiršanās procesā; • nespēja novērtēt bērna vajadzības un saskatīt/izprast viņa problēmas; • primārais aprūpētājs nespēj lūgt un pieņemt palīdzību; • primārie aprūpētāji neapzinās vai atsakās apzināties savas rīcības sekas; • ģimeniskā vide nav īpaši atbalstoša; • primārais aprūpētājs neizrāda pozitīvas emocijas pret bērnu, īpaši zīdaiņi vai mazu bērnu; • nereagē uz bērnu, nepievērš uzmanību viņa signāliem un vajadzībām; • noraidošā, kritiska, naidīga, pazemojoša attieksme pret bērnu; • paaugstināts stresa līmenis; • aprūpētājam ir paaugstinātas prasības attiecībā uz bērna vecumu/attīstību/spējām; • pārmērīgi draudi, iebiedēšana, sāpes nodarošas disciplinēšanas metodes; • bērna izmantošana primārā aprūpētāja interesēs (piemēram, ģimenes konfliktu kontekstā); • nepienācīga bērna socializācija (piemēram, iesaistīšanās nelikumīgās darbībās vai izolācija); • ievietošana audžuģimenē, pazemošana citu cilvēku priekšā; • bērna pazemošana citu cilvēku priekšā.

EMOCIONĀLĀ VARDARBĪBA

 AR BĒRNIEM SAISTĪTĀS PAZĪMES	 AR ĢIMENI SAISTĪTĀS PAZĪMES
<ul style="list-style-type: none"> • attīstības aizkavēšanās; • emocionālie, uzvedības un sociālie simptomi, kas attiecināmi uz zīdaiņiem un maziem bērniem; • regresējoša uzvedība, bērns uzvedas tā, it kā būtu jaunāks par savu vecumu; • tukšs, neizteiksmīgs skatiens, neveido acu kontaktu; • kautrīgums, trauksme, paaugstināta jutība pret vides stimuliem; • paaugstināta modrība, pārmērīga jutība; • neuzticība pieaugušajiem (spēcīga baiļu reakcija no noteikta dzimuma vai izskata cilvēkiem); • neuzticība tuviem radniekiem, galvenokārt primārajiem aprūpētājiem, bailes no viņiem; • negaidītas, pēkšņas izmaiņas uzvedībā; • vājas sociālās prasmes vai pārmērīga piesaiste/pieķeršanās; • regresējoša uzvedība; • nepiedienīgi vai stereotipiski ieradumi (sūkšana, košana, šūpošanās); • ēšanas problēmas; • izmainīts miega režīms; • nakts murgi; • impulsivitāte un izaicinoša uzvedība. 	<ul style="list-style-type: none"> • viens vai abi primārie aprūpētāji nevēlas kontaktēties ar bērnu; • konfliktsituācija attiecībās; • primārie aprūpētāji pārmērīgi aizsargā bērnu; • primārie aprūpētāji ir pārāk prasīgi; • primārie aprūpētāji ir pārāk liberāli un nezina, kā ieviest noteikumus; • bērna izmantošana konfliktējošā šķiršanās procesā; • nespēja novērtēt bērna vajadzības un saskatīt/izprast viņa problēmas; • primārais aprūpētājs nespēj lūgt un pieņemt palīdzību; • primārie aprūpētāji neapzinās vai atsakās apzināties savas rīcības sekas; • ģimeniskā vide nav īpaši atbalstoša; • primārais aprūpētājs neizrāda pozitīvas emocijas pret bērnu, īpaši zīdaiņi vai mazu bērnu; • nereaģē uz bērnu, nepievērš uzmanību viņa signāliem un vajadzībām; • noraidošs, kritisks, naidīgs, pazemojošs attieksme pret bērnu; • paaugstināts stresa līmenis; • aprūpētājam ir paaugstinātas prasības attiecībā uz bērna vecumu/attīstību/spējām; • pārmērīgi draudi, iebiedēšana, sāpes nodarošas disciplinēšanas metodes; • bērna izmantošana primārā aprūpētāja interesēs (piemēram, ģimenes konfliktu kontekstā); • nepienācīga bērna socializācija (piemēram, iesaistīšanās nelikumīgās darbībās vai izolācija); • ievietošana audžuģimenē, pazemošana citu cilvēku priekšā; • bērna pazemošana citu cilvēku priekšā.

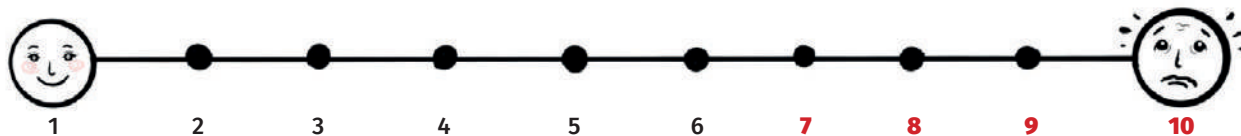

PAŠVĒRTĒŠANAS SKRĪNINGA INSTRUMENTS BĒRNU APRŪPES SPECIĀLISTIEM

Pašvērtēšanas instruments ir izstrādāts kā rīks, ko bērnu aprūpes speciālisti reizi nedēļā var izmantot, lai ātri un brīvprātīgi novērtētu savu pašreizējo stāvokli. Pašvērtējuma rezultātus nav nepieciešams iesniegt bērnu aprūpes speciālista tiešajam vadītājam, izņemot gadījumus, kuros, pamatojoties uz novērtējuma rezultātiem, paši speciālisti nolemj, ka vēlētos saņemt atbalstu, un iesniedz tos brīvprātīgi.

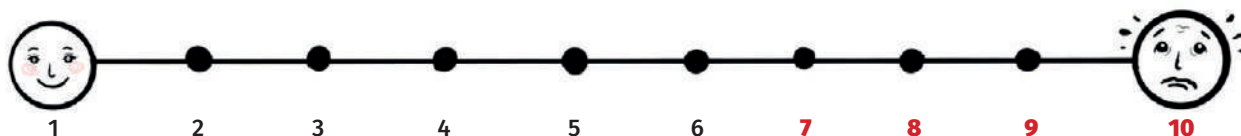
1. Lūdzu novērtējiet grūtības, ar kādām saskārāties, veicot bērnu aprūpes pienākumus šajā nedēļā.

(1 - grūtību nav; 10 - ārkārtīgi lielas grūtības)

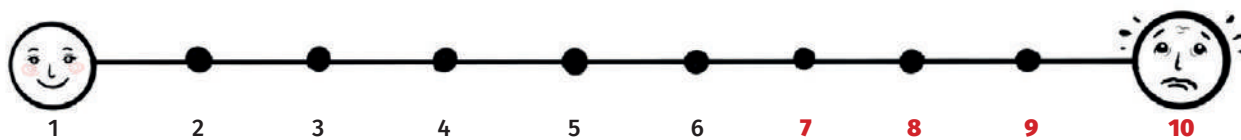
2. Lūdzu, novērtējiet stresa līmeni, ko izjutāt savā darbavietā pagājušajā nedēļā.

(1 - stresu neizjutu vispār; 10 - ārkārtīgi augsts stresa līmenis)

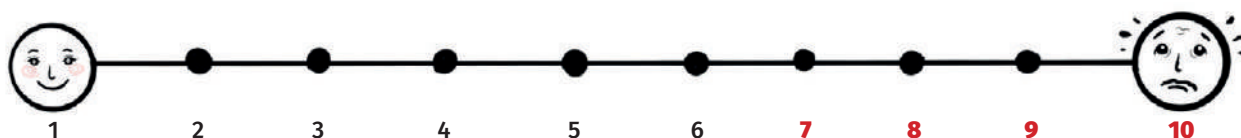
3. Lūdzu, novērtējiet grūtības, ar kādām saskārāties, strādājot ar kolēģiem šonedēļ.

(1 - grūtību nebija; 10 - sadarbība ar kolēģiem sagādā ārkārtējas grūtības)

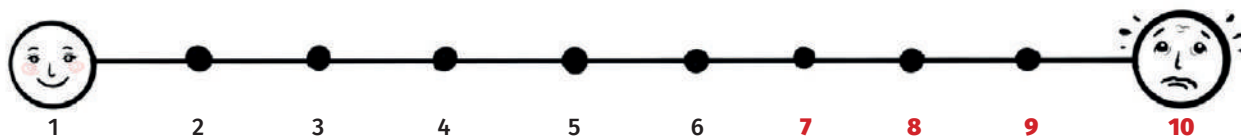
4. Vai pēdējā laikā esat juties(-usies) nomākts(-a) vai bezcerīgs(-a)?

(1 - nav depresīvu sajūtu; 10 - ekstrēma depresijas sajūta)

5. Vai pēdējā laikā esat zaudējis(-usi) interesi vai prieku par lietām, kas jums agrāk patika?

(1 - interese vai prieks par lietām, kas man patīk, ir augsta; 10 - interese vai prieks par lietām, kas man patīk, ir ļoti maza)

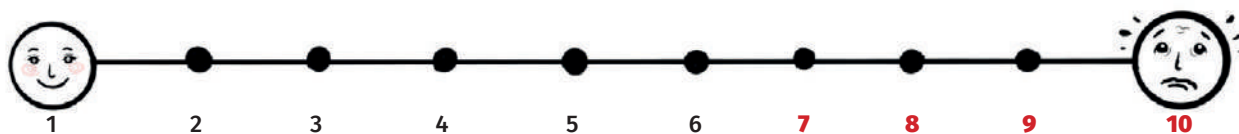

6. Vai pēdējā laikā esat izjutis(-usi) trauksmi?

(1 - nav trauksmes sajūtas; 10 - ārkārtīgi spēcīga trauksmes sajūta)

7. Vai esat jutis(-usi) ļoti lielu nogurumu un nevēlēšanos iet uz darbu (izdegšanas sajūta ¹²)?
(1 – noguruma un/vai izdegšanas sajūtas nav; 10 – noguruma un/vai izdegšanas sajūta ir ārkārtīgi intensīva)

8. Vai jums ir bijis nepieciešams atbalsts vai palīdzība bērnu aprūpes pienākumu veikšanā? Jā Nē

9. Vai pēdējās nedēļas laikā esat bijis(-usi) tuvu tam, lai kratītu, sistu, ieplaukātu vai nopērtu bērnu(-us)? Jā Nē

PĒDĒJĀS NEDĒĻAS LAIKĀ...

10. Vai jūs klieudzāt ¹³ uz bērnu(-iem) ? **Nekad** 1-2 reizes 3-4 reizes 5+ reizes

11. Vai saucāt bērnu(-us) negatīvos vārdos (piemēram, stulbs, slinks)? **Nekad** 1-2 reizes 3-4 reizes 5+ reizes

12. Vai jūs ignorējat vienu vai vairākus bērnus un viņu vajadzības? **Nekad** 1-2 reizes 3-4 reizes 5+ reizes

13. Vai jūs izvairījāties no pienākuma ziņot par aizdomīgu bērna uzvedību, kas rada bažas (piemēram, seksualizētu uzvedību, trauksmes pazīmēm utt.)? **Nekad** 1-2 reizes 3-4 reizes 5+ reizes

¹² Pasaules Veselības organizācija (PVO) izdegšanu definē kā "sindromu, kas parādās kā reakcija uz hronisku, slikti pārvaldītu stresu darbavietā. To raksturo trīs dimensijas: 1) enerģijas izsīkuma vai noguruma sajūta; 2) pastiprināta garīga distancēšanās no darba vai ar darbu saistīta negativisma un cinisma sajūta; un 3) profesionālās efektivitātes samazināšanās. Izdegšana attiecas tieši uz parādībām profesijas kontekstā, un to nevajadzētu piemērot, lai aprakstītu pieredzi citās dzīves jomās." PVO arī uzsver, ka izdegšana netiek klasificēta kā saslimšana. Avots: <https://www.who.int/news/item/28-05-2019-burn-out-an-occupational-phenomenon-international-classification-of-diseases>

¹³ Nepieciešamība runāt skaļāk, lai visi jūs dzirdētu, vai nepieciešamība skaļi kliegt, ja bērns ir apdraudēts, netiek uzskatīta par problemātisku. Šeit runāts par situāciju, kur, tā vietā, lai izmantotu citas pieejas, jūs kliedzat uz bērnu par to, ka viņš uzvedas nepareizi vai dara kaut ko, kas šķiet kaitinošs.

VĒRTĒJUMS

Gadījumā, ja:

1. Atbildes uz **pirmo līdz septīto jautājumu 3 vai vairāk nedēļas pēc kārtas ir vienādas vai lielākas par 7**

un/vai

2. Atbilde uz **astoto jautājumu 3 vai vairāk nedēļas pēc kārtas ir pozitīva**

un/vai

3. Atbildes uz **10., 11., 12. un/vai 13. jautājumu, 2 vai vairāk nedēļas pēc kārtas nav "Nekad"**

Ieteicams par situāciju informēt tiešo vadītāju un lūgt palīdzību.

Gadījumā, ja atbilde uz **devīto jautājumu ir pozitīva**

Nekavējoties sazinieties ar pirmsskolas izglītības iestādes vadītāju un/vai lūdziet jums piešķirt atvaļinājumu. Ieteicams apsvērt psihologa konsultācijas. Lūdzu, vērsieties pie kolēģiem un tiešā vadītāja, lai uzzinātu, kur meklēt profesionālu palīdzību (piemēram, zvanot uz palīdzības tālruni). Atcerieties, ka bērna sišana ir fiziska vardarbība, un tas ir **noziegums**: bērna disciplinēšanai ir paredzēti nevardarbīgi audzināšanas paņēmieni, un jūsu kā bērnu aprūpes speciālista pienākums ir būt informētam par tiem un tos izmantot.

TRĪSPAKĀPJU SKRĪNINGA INSTRUMENTS

✓ Šis skrīninga instruments ir īpaši paredzēts bērniem vecumā no 0 līdz 3 gadiem. Skrīninga instrumentā iekļautās pazīmes galvenokārt ir balstītas uz personāla novērojumiem par bērna izskatu un uzvedību, kā arī uz novēroto saskarsmi starp bērnu un aprūpētāju.

Skrīninga instrumentam ir trīs daļas:

1. Brīdinājuma signāli

Piecas pazīmes, kas rada īpašas bažas un uz kurām **jāreaģē nekavējoties**.

2. Ātrais skrīninga instruments

12 pazīmes četrās jomās:

- (a) PAMATVAJADZĪBU NEIEVĒROŠANA
- (b) ATTĪSTĪBAS KAVĒŠANĀS
- (c) NEPARASTA UZVEDĪBA un
- (d) SASKARSME AR VECĀKIEM / APRŪPĒTĀJIEM.

Šīs pazīmes ļauj ātri identificēt bērnus, kuriem nepieciešams strukturētāks un padziļinātāks novērtējums. Ja bērnu aprūpes speciālists konstatē vismaz trīs no šīm 12 pazīmēm, bērniem tiek veikts padziļinātais skrīnings.

3. Paplašinātais skrīninga instruments

25 detalizētas pazīmes, kas iedalītas tajās pašās četrās jomās kā ātrajā skrīningā:

- (a) PAMATVAJADZĪBU NEIEVĒROŠANA
- (b) ATTĪSTĪBAS KAVĒŠANĀS
- (c) NEPARASTA UZVEDĪBA un
- (d) SASKARSME AR VECĀKIEM / APRŪPĒTĀJIEM.

Šajā skrīninga instrumenta daļā speciālists novērtē pazīmju izpausmes biežuma skalā "nekad / reti / dažkārt / dažreiz / bieži", iegūstot noteiktu punktu skaitu. Iegūtais rezultāts tiek novērtēts pēc luksofora principa:

ZAĻŠ ja rezultāts nav satraucošs;

DZELTENS ja ir identificēts iespējams vardarbības risks un būtu nepieciešams lūgt padomu konkrētām iestādēm (piemēram, sociālajiem dienestiem);

SARKANS ja nepieciešams nekavējoties ziņot. Katrai no šīm krāsām ir izstrādāta turpmākā rīcības shēma.

Skrīninga instrumentu nav ieteicams izmantot bērna adaptācijas periodā, jo dažas no instrumentā minētajām pazīmēm var būt saistītas nevis ar iespējamu vardarbību, bet gan ar bērna reakciju uz adaptācijas procesu. Tas gan neattiecas uz brīdinājuma signāliem, kuriem vienmēr jāpievērš īpaša uzmanība.

Katras pazīmes apraksts ir iekļauts vadlīniju pielikumā. Šie pazīmju apraksti ir izglītojoša rakstura. Lūdzu, ņemiet vērā, ka šo pazīmju apraksts neaptver visas iespējamās pazīmju izpausmes, un mēs aicinām jūs pievienot šo pazīmju piemērus no savas pieredzes.

Bērnu skrīningu ieteicams veikt reizi mēnesī, vienīgais izņēmums varētu būt brīdinājuma signāli, uz kuriem jāreaģē nekavējoties un turpmākie pasākumi jāveic, tiklīdz ir konstatēts vismaz viens brīdinājuma signāls, negaidot nākamo plānoto skrīninga datumu.

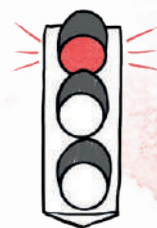
Ja bērns kādā mēnesī pirmsskolas izglītības iestādi apmeklējis neregulāri (piemēram, slimības dēļ), skrīningu attiecībā uz šo bērnu izlaidiet. Ja skrīningu nav iespējams veikt vairāk nekā 3 reizes, aprunājieties ar bērna aprūpētājiem par iespējamām problēmām, kas saistītas ar neregulāru apmeklējumu (ja iemesli jums nav zināmi).

Skrīningu var veikt viens vai vairāki bērnu aprūpes speciālisti vienlaicīgi, tādējādi ļaujot rezultātus salīdzināt. Ja rezultāti ir atšķirīgi, apspriedieties ar kolēģiem un, ja nepieciešams, iesaistiet šajās diskusijās tiešo vadītāju. Šādā gadījumā jūs varat veikt vēl vienu skrīningu nedēļu vēlāk un atkārtoti salīdzināt rezultātus.

Skrīninga instrumentam būtu jābūt pieejamam dažādos formātos (Excel/drukājamā formātā). Konkrētāk, padziļinātā skrīninga gadījumā ikmēneša novērtējumam varētu izmantot izdrukājamo instrumenta versiju un skrīninga rezultātus pēc tam ievadīt Excel failā, kas ļaus rezultātiem automātiski piešķirt punktus un tādējādi rekomendēt vispiemērotāko rīcības veidu.

BRĪDINĀJUMA SIGNĀLI

- Šīs pazīmes pieprasa nekavējošu reakciju un turpmāku novērtēšanu.
- Ja tiek identificēts VIENS no brīdinājuma signāliem:
 - Pāreijiet pie PADZIĻINĀTĀ SKRĪNINGA
 - Ievērojiet **sarkano darbības režīmu**, neatkarīgi no padziļinātā skrīninga rezultātiem

1. Aprūpētājs ir verbāli un/vai fiziski agresīvs pret bērnu aprūpes speciālista un/vai cita primārā aprūpētāja klātbūtnē.	☐ Jā	☐ Nē
2. Bērnā ir aizdomīgas traumas, zilumi, durtas brūces, apdegumi, cirtieņu švīkas, lūzumi.	☐ Jā	☐ Nē
3. Bērns izrāda seksuālas vardarbības pazīmes.	☐ Jā	☐ Nē
4. Aprūpētājs apmeklē pirmsskolas izglītības iestādi reibinošu vielu (piemēram, alkohola vai narkotiku) ietekmē.	☐ Jā	☐ Nē
5. Bērna primārais aprūpētājs darbinieku tieši informē par to, ka bērns netiek pieskatīts vai mājās tiek atstāts viens pats.	☐ Jā	☐ Nē
Piezīmes un komentāri.		

Piezīme. Detalizētu aprakstu par katru pazīmi skatīt 1. pielikumā: Skrīninga pazīmju apraksts

ĀTRAIS SKRĪNINGA INSTRUMENTS

✓ Lūdzu, aizpildiet ātro skrīninga instrumentu par pēdējo mēnesi, kurā jūs novērojāt bērnu. Atbildiet pēc iespējas patiesāk, izmantojot vērtējumu "jā/nē".

✓ Ja atbilde ir apstiprinoša uz **TRIM** vai vairāk jautājumiem, pārejiet pie PADZIĻINĀTĀ SKRĪNINGA.

PAMATVAJADZĪBU NEIEVĒROŠANA	1. Bērns šajā mēnesī bieži bija ģērbts netīrās drēbēs un/vai bija netīrs/neievēroja higiēnu.	☐ Jā	☐ Nē
	2. Bērns šķiet nepietiekami ēdināts un/vai neaug.	☐ Jā	☐ Nē
	3. Bērns nesaņem pamata veselības aprūpi (piemēram, nesaņem medicīnisko palīdzību drudža gadījumā, viņam nav brillu, ja tās ir vajadzīgas).	☐ Jā	☐ Nē
ATTĪSTĪBAS AIZKAVĒŠANĀS	4. Bērns nav apguvis tipiskās attīstības prasmes.	☐ Jā	☐ Nē
	5. Bērns pēkšņi regresē iepriekš apgūtajās attīstības prasmēs (piemēram, pēkšņi pārstāj runāt).	☐ Jā	☐ Nē
NEPARASTA UZVEDĪBA	6. Bērns sev nodara pāri.	☐ Jā	☐ Nē
	7. Bērns šķiet fiziski bailīgs (piemēram, bailēs aizstāv sevi, it kā baidītos no sitiena).	☐ Jā	☐ Nē
	8. Bērns pēkšņi ir sācis stostīties un/vai viņam parādās fiziski tiki.	☐ Jā	☐ Nē
SASKARSME AR VECĀKIEM/ APRŪPĒTĀJIEM	9. Bērns "sastingst", ieraugot aprūpētāju vai citu pieaugušo.	☐ Jā	☐ Nē
	10. Bērns uz aprūpētāja klātbūtni reaģē ar bailēm un/vai ciešanām.	☐ Jā	☐ Nē
	11. Aprūpētāja saskarsme ar bērnu ir auksta vai vienaldzīga.	☐ Jā	☐ Nē
	12. Aprūpētājam bieži ir redzami zilumi un/vai brūces.	☐ Jā	☐ Nē
Piezīmes un komentāri.			

Piezīme. Detalizētu aprakstu par katru pazīmi skatīt 2. pielikumā: Skrīninga pazīmju apraksts

PAPLAŠINĀTAIS SKRĪNINGA INSTRUMENTS

Lūdzu, aizpildiet padziļināto skrīningu par pēdējo mēnesi, kurā jūs novērojāt bērnu. Atbildiet pēc iespējas patiesāk, izmantojot šādu skalu:

	0	1	2	3	4	
	NEKAD	RETI	DAŽREIZ	BIEŽI	VIENMĒR	
PAMATVAJA - DZĪBU NEIEVĒROŠANA	1. Aprūpētājs aizmirst paņemt bērnu, ierodas ļoti vēlu vai bērns bez attaisnojoša iemesla neierodas pirmsskolas izglītības iestādē.	0	1	2	3	4
	2. Bērna veselības problēmas un simptomi netiek pienācīgi ārstēti vai netiek ārstēti vispār.	0	1	2	3	4
	3. Bērns ir ļoti izsalcis.	0	1	2	3	4
	4. Bērns ir ģērbies ļoti netīrās un/vai nodilušās vai saplētās drēbēs.	0	1	2	3	4
	5. Bērns ir ģērbies neatbilstoši sezonai.	0	1	2	3	4
ATTĪSTĪBAS AIZKAVĒ - ŠANĀS*	6. Bērnam NAV tendence kustēties, rāpot vai staigāt. 	0	1	2	3	4
	7. Bērns nepēta apkārtējo vidi (piemēram, neizrāda interesi par jauniem priekšmetiem, skaņām, cilvēkiem). 	0	1	2	3	4
	8. Bērns atsakās vai nevēlas runāt (tostarp runāt mazu bērnu valodīņā). 	0	1	2	3	4
	9. Bērns šķiet pārāk nobijies, trauksmais bez redzama iemesla. 	0	1	2	3	4
	10. Bērns nespēj noturēt uzmanību uz priekšmetiem, rotaļlietām, cilvēkiem, lai gan šķiet, ka cenšas koncentrēties. 	0	1	2	3	4

*Paskaidrojums:

fizisko-motoro prasmju kavēšanās

kognitīvo-valodas prasmju kavēšanās

emociju-attiecību prasmju kavēšanās

NEPARASTA UZVEDĪBA	11. Bērnam bez redzama iemesla strauji mainās emocijas un garstāvokļi.	0	1	2	3	4
	12. Bērns ir apātisks, emocionāli noslēdzies un/vai viņam trūkst motivācijas.	0	1	2	3	4
	13. Bērns atsakās rotaļāties vai neiesaistās rotaļās.	0	1	2	3	4
	14. Bērns ļoti bīstas, dzirdot skaļus trokšņus vai redzot pēkšņas kustības (piemēram, pēkšņus roku žestus).	0	1	2	3	4
	15. Bērns ir agresīvs un/vai vardarbīgs pret priekšmetiem (piemēram, lauž, kož, met rotaļlietas, lieto rupjus, vardarbīgus vārdus).	0	1	2	3	4
	16. Bērns saskarsmē ar pazīstamiem pieaugušajiem un/vai vienaudžiem kļūst stīvs, "sastingst" vai skatiens kļūst tukšs.	0	1	2	3	4
	17. Bērns neizrāda vajadzību pēc mierinājuma, kad ir nobijies vai ievainots.	0	1	2	3	4
	18. Bērns ļoti intensīvi raud un viņu nav iespējams nomierināt.	0	1	2	3	4
	19. Bērns sevi ievaino (piemēram, sit galvu pret sienu, skrāpē sev).	0	1	2	3	4
SASKARSME AR VECĀKIEM/ APRŪPĒTĀJIEM	20. Bērns aktīvi izvairās no kontakta ar primāro aprūpētāju, attālinoties, raudot, izskatoties nobijies vai sastingstot aprūpētāja klātbūtnē.	0	1	2	3	4
	21. Bērns pret aprūpētāju izturas konfliktējoši vai neviennozīmīgi (piemēram, tuvojas primārajam aprūpētājam, bet pēc tam atkāpjas).	0	1	2	3	4
	22. Aprūpētājs ignorē bērnu (piemēram, nesmaida, nerunā, neizrāda mīlestību un/vai neapmīļo bērnu).	0	1	2	3	4
	23. Aprūpētājs runā par bērnu negatīvā nozīmē (piemēram, bērns ir "apgrūtinājums", "problēma", kritiski salīdzina ar citiem bērniem).	0	1	2	3	4
Piezīmes un komentāri.						

Piezīme. Detalizētu aprakstu par katru pazīmi skatīt 2. pielikumā: Skrīninga pazīmju apraksts.

VĒRTĒŠANA UN INTERPRETĀCIJA

Šis skrīninga instruments ir paredzēts bērnu aprūpes speciālistiem, lai uzraudzītu un atklātu iespējamās vardarbības pazīmes un simptomus bērnos vecumā no 0 līdz 3 gadiem. Tā nav standartizēta mērvienība, kas paredzēta diagnostikai un/vai klīniskai lietošanai, un to nevajadzētu izmantot šajos nolūkos. Turpmāk norādīto robežvērtību pamatā ir matemātisks vidējo rādītāju aprēķins (piemēram, zaļā gaisma tiek rekomendēta, ja visām pazīmēm ir ne vairāk kā puse vieninieku un puse divnieku). Tomēr skrīninga instrumenta testēšana izglītības kontekstā palīdzēs turpmāk precizēt attiecīgās robežvērtības.

NO 0 LĪDZ 31	NO 32 LĪDZ 49	50 UN VAIRĀK
<p>Nav pazīmju, kas liecinātu par vardarbības risku. Lūdzu, sekojiet zaļajam režīmam.</p> 	<p>Identificēts iespējams risks. Lūdzu, sekojiet dzeltenajam režīmam.</p> 	<p>Nepieciešama tūlītēja intervence. Lūdzu, informējiet atbildīgo darbinieku un sekojiet sarkanajam darbības režīmam.</p>

KĀ NOVĒRTĒT UN INTERPRETĒT DATUS

Lai atvieglotu ECLIPS skrīninga instrumenta vērtēšanas procedūru, mēs esam izstrādājuši ECLIPS vērtēšanas lapu Excel formātā, kas ļaus novērtēt un saglabāt katra bērna regulārā skrīninga rezultātus.

Excel failā ir 13 lapas; 12 no tām ir jāaizpilda ikmēneša skrīninga laikā: pie katras pazīmes jums būs jāievada skaitlis, ko atzīmējāt drukātajā padziļinātajā anketā – bet varat anketu aizpildīt tieši Excel dokumentā.

Kas jums jādara? Anketā jāieraksta skaitlis, ko jūs pie katras pazīmes ievadījāt C slejā (Atbilde). Kā redzēsiet, aizpildot anketu, rezultāts tiks aprēķināts automātiski un līdzās tam iedegsies ierosinātajam darbības veidam atbilstošās krāsas luksofora signāls (zaļš, dzeltens vai sarkans).

13. lapā atrodams kopsavilkuma grafiks, ko var izmantot datu garengriezuma interpretācijai gada garumā. Tā tiks automātiski atjaunināta katru reizi, kad aizpildīsiet (ikmēneša) vērtēšanas lapu.

LONGITIDĀNĀLA INTERPRETĀCIJA

Ikmēneša skrīninga rezultātus ir svarīgi saglabāt, jo tie padziļina izpratni par katra bērna situāciju un ļauj ilgtermiņā uzraudzīt bērnu drošību un labklājību. Ja kopsavilkuma diagramma parāda, ka bērna situācija laika gaitā pasliktinās, varat izmantot šo informāciju, lai izteiktu savas bažas primārajiem aprūpētājiem, pat ja bērns vēl nav sasniedzis konkrēto sliekšni, lai par šo gadījumu ziņotu attiecīgajām iestādēm.

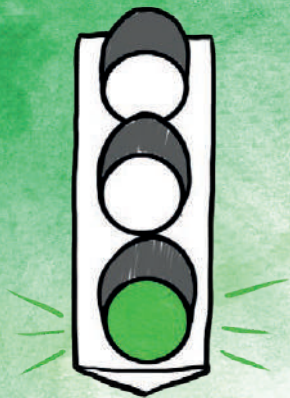
ZIŅOŠANAS PROCEDŪRAS SHĒMA

- Tālāk norādītās shēmas attēlo turpmāk veicamās darbības atkarībā no skrīninga rezultātā iegūtās krāsas (zaļš-dzeltens-sarkans). Tajās ietverti vairāki ieteikumi, kas palīdzēs mazināt bažas un bailes par nepieciešamību ziņot.
- Nākamajā lappusē sniegtā “luksofora” ziņošanas shēma kalpo tikai kā piemērs, taču to var viegli pielāgot konkrētiem valsts/reģionāliem/vietējiem apstākļiem, un mēs ceram, ka tā nodrošinās skaidras vadlīnijas par to, kā un kam nodot informāciju par iespējamo vardarbību.
- Darbiniekiem ir jāziņo par aizdomām vai zināmu vardarbību pret bērnu. Daži galvenie principi:
 - Jums nav nepieciešams pierādīt, ka ir notikusi vardarbība pret bērnu. Atcerieties, ka padziļinātu izmeklēšanu ir jāveic atbildīgajām iestādēm, kuras ir īpaši apmācītas izmeklēt potenciālas vardarbības gadījumus.
 - Aizdomas par vardarbību ir saprātīga pārlicība, kas tādos pašos apstākļos būtu radusies jebkurai personai, piemēram, pamatojoties uz novēroto uzvedību, izskatu, attīstību. Skrīnings sniedz objektīvu priekšstatu par šīm pazīmēm.
 - Pienākums ziņot ir svarīgāks par jebkādiem profesionālās darbības noteikumiem, kas citādi paredz konfidencialitāti. Labticīgi veikta ziņošana arī nav uzskatāma par neprofesionālu rīcību vai profesionālās ētikas pārkāpumu.

JURIDISKIE ASPEKTI VALSTS MĒROGĀ

Turpmāk sniegtā shēma kalpo kā vispārīgas ziņošanas vadlīnijas, kas piemērojamas visās Eiropas valstīs. Protams, ņemot vērā to, ka tiesu un bērnu aprūpes iestāžu sistēmas katrā valstī (un pat reģionā vai teritorijā) atšķiras, mēs nevaram detalizēti norādīt, kurā dienestā bērnu aprūpes speciālistiem jāvēršas katrā konkrētā vardarbības gadījumā. Šī iemesla dēļ brīdinājuma signāli un augsts punktu skaits padziļinātajā skrīningā norāda uz neatliekamu vajadzību ziņot, savukārt dzeltenais rīcības režīms ietvertu konsultēšanos ar kompetentajām teritoriālajām iestādēm. 2. pielikumā ir izklāstītas projekta partnervalstīm (Beļģija, Ungārija, Itālija un Latvija) specifiskās ziņošanas procedūras.

TURPMĀKA RĪCĪBA ZAĻAJĀ REŽĪMĀ

1. Skrīninga rezultāts no 0 līdz 31

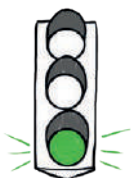

2. Informējiet vecākus par skrīninga rezultātiem, ja viņi to vēlas

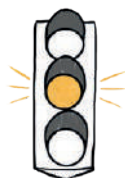
3. Pēc mēneša veiciet kārtējo skrīningu

Jauns skrīninga rezultāts nemainītā zaļā režīmā

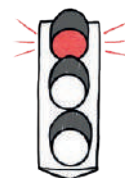
Turpiniet katru mēnesi veikt kārtējo skrīningu zaļajā režīmā. Informējiet vecākus par rezultātiem, ja viņi to vēlas

Jauns skrīninga rezultāts pasliktinās un sasniedz dzelteno režīmu

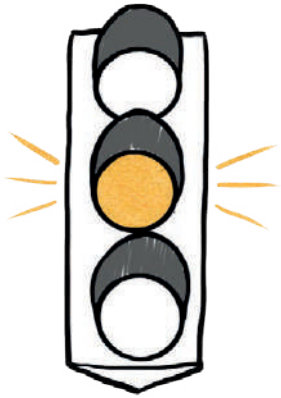

Pāreji pie dzeltenā režīma

Jauns skrīninga rezultāts strauji pasliktinās un nonāk sarkanajā režīmā

Pāreji pie sarkanā režīma

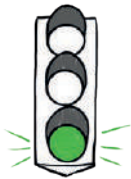
TURPMĀKA RĪCĪBA DZELTENĀJĀ REŽĪMĀ

1. Skrīninga rezultāts no 32 līdz 49 punktiem

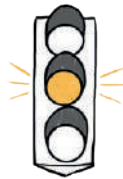
2. Informējiet darba vadītāju par nākamajiem atbilstošajiem soļiem, piemēram, nepieciešamību apspriesties ar attiecīgajām iestādēm (sociālajiem dienestiem); organizēt tikšanos ar vecākiem par identificēto risku. Pēc mēneša ieplānojiet vēl vienu skrīningu.

Jauns skrīninga rezultāts uzlabojas un sasniedz zaļo režīmu

Pēc mēneša veiciet kārtējo skrīningu. Informējiet vecākus par rezultātiem

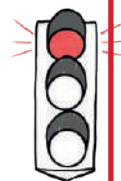
Jauns skrīninga rezultāts nemainās un paliek dzeltenā režīmā

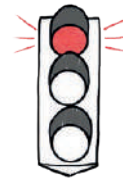
Atkārtojiet šīs shēmas 2. darbību

Ja nākamā skrīninga rezultāts joprojām ir dzeltenā režīmā un uzlabojumu nav, pārejiet pie sarkanā režīma

Jauns skrīninga rezultāts pasliktinās un sasniedz sarkano režīmu

Sekoiet sarkanajam darbības režīmam

TURPMĀKA RĪCĪBA SARKANAJĀ REŽĪMĀ

1. Skrīninga rezultāts
50 punkti vai vairāk

un/vai

brīdinājuma signāls(-i)

Aizdomas par
emocionālu
vardarbību vai zināma
emocionāla
vardarbība

[ierakstīt
atbilstošo
darbību]

Vecāks bērnu
aprūpes
iestādi
apmeklē
apreibinošu
vielu ietekmē

[ierakstīt
atbilstošo darbību]

2. Ziņojiet vadītājam par
nākamajiem atbilstošajiem
soļiem. Vadītājs vai cits
norīkots atbildīgais
darbinieks sagatavo
ziņojumu:

Bērns netiek
pieskatīts vai
tiek atstāts
mājās viens pats

[ierakstīt atbilstošo
darbību]

Aizdomas par fizisku
vai seksuālu
vardarbību vai
zināma fiziska vai
seksuāla vardarbība

[ierakstīt
atbilstošo darbību]

Aizdomas par novārtā pamešanu
vai zināma novārtā pamešana;
audzināšanas grūtības; vecāki ar
garīga rakstura traucējumiem;
emocionālas grūtības ģimenē
(piem., sēras, šķiršanās). Skrīninga
rezultātus nevar saistīt ar
konkrētu vardarbības veidu, bet
tie ir tikpat satraucoši

[ierakstīt atbilstošo darbību]

Bērnam ir
veselības
problēmas

[ierakstīt atbilstošo
darbību]

1. IETEIKUMS

KĀDA VEIDA INFORMĀCIJA MAN JĀSNIEDZ, ZIŅOJOT ATTIECĪGAJĀM IESTĀDĒM?

1. Informācija par bērnu un viņa ģimeni

- Bērna un tā vecāku/aizbildņu vārdi;
- Bērna vecums, dzimums, dzimšanas datums;
- Dzīvesvietas adrese;
- Citu bērna mājās dzīvojošo bērnu vecums, dzimums;
- Ja zināms, informācija par ģimenes pašreizējo sadarbību ar kādu no atbildīgajiem dienestiem; iesaistīšanās vardarbības novēršanas pakalpojumos.

2. Sīkāka informācija par iespējamu vai zināmu vardarbību

- Vardarbības pazīmju un novērotās uzvedības, kas rada aizdomas par vardarbību, apraksts. Svarīgi ir sniegt tiešu un konkrētu aprakstu, t. i., norādiet konkrētus novērojumus.
- Fotoattēlu iekļaušana nav obligāta. Tā vietā, ja iespējams, iekļaujiet medmāsas sniegtu fizisko ievainojumu aprakstu.
- Iespējamās vardarbības ietekme uz bērnu (novērotā uzvedība).
- Iespējamā(-o) noziedzīgā(-o) nodarījuma izdarītāja(-u) identitāte.
- Cita noderīga informācija, kas var palīdzēt izvērtēt vardarbības pret bērnu gadījumu. Ietveriet detalizētu aprakstu par pedagoga(-u) novērojumiem attiecībā uz bērna problēmām (arī ilgākā laika posmā) šajā gadījumā, visu skrīninga rezultātu aprakstu.
- Pirmsskolas izglītības iestādes jau veikto pasākumu apraksts (vai ir notikušas tikšanās ar vecākiem, kādas metodes ir izmantotas utt.) un vecāku attieksme (koncentrējieties uz konkrētiem faktiem, esiet kodolīgi un neinterpretējiet tos).

3. Informācija par personu, kura veic ziņošanu

- Informācija par pirmsskolas izglītības iestādi, tās formu.

Kaut arī būtiski ir ievākt pietiekami daudz informāciju, lai ziņojumu iesniegtu, esiet uzmanīgi: ārkārtīgi detalizēta informācija var neapzināti ietekmēt atbildīgās iestādes veikto lietas novērtējumu. Labāk novērtēšanu, izmeklēšanu, informācijas vākšanu, bērna/ģimenes detalizētu iztaujāšanu atstāt speciālistu rokās, kuri ir īpaši apmācīti veikt šīs darbības. Jums nav nepieciešami neapstrīdami pierādījumi par vardarbību, lai iesniegtu ziņojumu attiecīgajām iestādēm. Jūsu pamatotās aizdomas (novērotas pazīmes, aizdomīga bērna uzvedība) ir pilnīgi pietiekamas, lai ziņotu atbildīgajiem dienestiem.

2. IETEIKUMS:

KAS NOTIKS PĒC ZIŅOJUMA IESNIEGŠANAS?

Bažas un neskaidrība par to, kas notiks pēc ziņošanas, ir viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ speciālisti izvēlas neziņot par potenciāliem vardarbības gadījumiem. Turpmāk sniegtie paskaidrojumi un ieteikumi par to, kā turpmāk sadarboties ar atbildīgajiem dienestiem, palīdzēs mazināt šīs bailes.

Kādas darbības pirmsskolas izglītības iestādei būs jāveic, ja vardarbība pret bērnu tiks apstiprināta?

Lūdzu, sekojiet traumas izpratnē balstītas aprūpes vadlīnijām, kas ļaus jums sniegt labāku atbalstu no vardarbības cietušajam bērnam.

Ko man vajadzētu teikt citiem vecākiem un bērniem, kuri uzdod jautājumus par notikušo?

Ko teikt citu bērnu vecākiem: ja citi vecāki zina par šo gadījumu vai ir norūpējušies un uzstāj, ka jums ir jādalās informācijā par to, atgādiniet viņiem, ka tas, ka pārējie vecāki netiek informēti par situāciju, nepakļauj citus bērnus riskam, turklāt attiecīgā informācija jebkurā gadījumā ir konkrētās ģimenes privātā informācija, un jūs to nedrīkstat izpaust citiem. Varat mēģināt kļiedēt citu vecāku bažas, uzsverot, ka viņu satraukums ir saprotams un ka konfidencialitātes pienākums jums neļauj izpaust neko vairāk par šo situāciju. Varat arī atgādināt viņiem par izglītības iestāžu personāla juridisko pienākumu ziņot par vardarbību pret bērniem.

Ko teikt citiem bērniem: ja bērns atstāj pirmsskolas izglītības iestādi, jūs varat pateikt citiem bērniem, ka bērns ir devies prom un jums viņš pietrūks. Ja bērns saņem papildu uzmanību no personāla, varat paskaidrot pārējiem bērniem, ka jūs pagaidām rūpējaties par bērnu, lai viņš atkal justos labāk, un ka tas prasa nedaudz vairāk laika un uzmanības. Varat uzsvērt, ka jūs tāpat palīdzētu jebkuram citam bērnam, kam būtu nepieciešama palīdzība.

Ko man darīt, ja iestādes, kurām iesniegts ziņojums, nekonstatē vardarbību pret bērnu, bet pazīmes un bažas par vardarbību saglabājas vai situācija pasliktinās?

Ja iestāžu reakcija jūs neapmierina un situācija nemainās vai pasliktinās, vērsieties pie iestādēm vēlreiz, sniedzot jaunu novērojumu aprakstu.

Tāpat, ja situācija uz kādu laiku uzlabojas, bet pēc tam jums atkal rodas aizdomas par vardarbību, ziņojiet vēlreiz.

Kā es jūtīšos, ja mana ziņojuma dēļ izjuks manas attiecības ar bērna vecākiem?

Šobrīd ir svarīgi neļaut personīgajām sajūtām un attiecībām ietekmēt jūsu spriedumu. Mēs darbojamies kā profesionāļi, vadoties pēc noteiktiem principiem. Mūsu uzmanības centrā, mūsu pienākums un atbildība ir bērna drošība un bērna aizsardzība no iespējamās vardarbības.

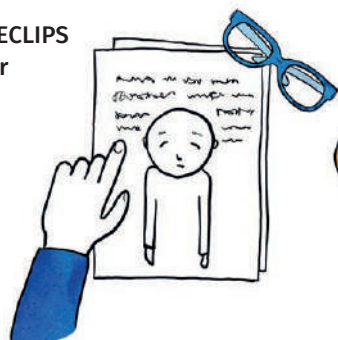
Ja iespējams, palīdzēt var supervīzija vai koučings. Lai gūtu labāku izpratni un kontroli pār savām jūtām, īpaši domājot par jūsu turpmākajām attiecībām ar bērna vecākiem, pārrunājiet sajūtas ar kolēģi vai kādu citu personu.

Dažkārt speciālisti maldīgi mēdz uzskatīt, ka ziņojot viņi ģimeni soda. Mēģiniet par to domāt kā par pasākumu, kas nepieciešams, lai aizsargātu bērnu (un ilgtermiņā – arī vecākus), nodrošinot ģimenei nepieciešamo palīdzību un atbalstu.

VADLĪNIJAS KOMUNIKĀCIJAI AR VECĀKIEM

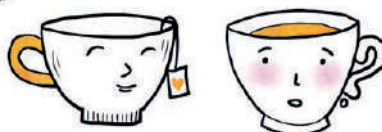
Informējiet vecākus par skrīninga rezultātiem, ja vien jūs neierobežo tiesību aktos noteiktās prasības.

Sīkāku informāciju skatīt ECLIPS "Vadlīnijas komunikācijai ar vecākiem" 1. nodaļā.

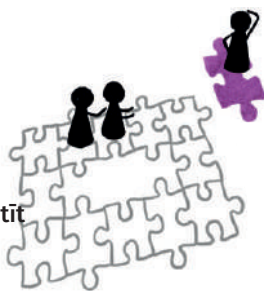
Pārliecinieties, ka pārrunām jums ir pieejama droša un viesmīlīga telpa, sagatavojieties sanāksmei, apspriežoties ar kolēģiem un savu vadītāju, kā arī dokumentējiet sanāksmi.

Sīkāku informāciju skatīt ECLIPS "Vadlīnijas komunikācijai ar vecākiem" 2. nodaļā.

Vajadzības gadījumā piesaistiet ārējo speciālistu.

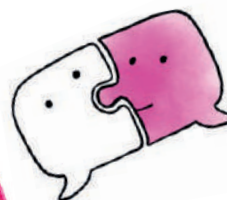
Sīkāku informāciju skatīt ECLIPS "Vadlīnijas komunikācijai ar vecākiem" 3. nodaļā.

**GALVENIE PADOMI
KOMUNIKĀCIJAI
AR VECĀKIEM**

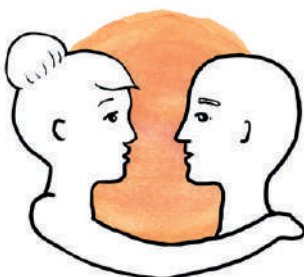
Izveidojiet drošu un uzticamu vidi, kurā visas ieinteresētās personas var paust savas bažas.

Sīkāku informāciju skatīt ECLIPS "Vadlīnijas komunikācijai ar vecākiem" 5. nodaļā.

Uzsveriet, ka bērnu aprūpes speciālisti un primārie aprūpētāji veido komandu, kas kopīgi darbojas bērna labākajās interesēs.

Sīkāku informāciju skatīt ECLIPS "Vadlīnijas komunikācijai ar vecākiem" 6. nodaļā.

Atcerieties, ka efektīvas saziņas pamatā ir gan klausīšanās, gan runāšana.

Sīkāku informāciju skatīt ECLIPS "Vadlīnijas komunikācijai ar vecākiem" 6. nodaļā un ECLIPS "Traumas izpratnē balstītas aprūpes vadlīnijās".

Atcerieties, ka efektīva saziņa ir prasme, ko var attīstīt un nostiprināt ikviens.

Sīkāku informāciju skatīt ECLIPS "Vadlīnijas komunikācijai ar vecākiem" 6. nodaļā un ECLIPS "Traumas izpratnē balstītas aprūpes vadlīnijas".

1. KAD INFORMĒT / IZSKAIDROT / IEPAZĪSTINĀT VECĀKUS AR SKRĪNINGA REZULTĀTIEM?

- Par bažām ir svarīgi runāt, tiklīdz tās rodas. Problēmas nemēdz pazust pašas no sevis. Ja ļausiet problēmām uzkrāties, tās atrisināt var kļūt arvien grūtāk.
- Svarīgi ir arī runāt par pozitīviem rezultātiem/progresu/pārmaiņām.
- Lūdzu, skatiet turpmākās rīcības diagrammas par to, kā nodot informāciju vecākiem.

2. KĀ SAGATAVOTIES SARUNAI AR BĒRŅA VECĀKU

- Norunājiet tikšanos, lai apspriestu šo jautājumu. Nosakiet konkrētus tematus, ko vēlaties apspriest.
- Sagatavojiet drošu un privātu telpu, kurā tikties.
- Vislabāk būtu, ja sarunā piedalītos darbinieks, kuram jau ir izveidojušās pozitīvas attiecības ar vecākiem.
- Ja iespējams, uz tikšanos aiciniet vismaz divus aprūpētājus (kuri ir visvairāk iesaistīti bērna audzināšanā).
- Esiet gatavi runāt par sarežģītiem jautājumiem. Bieži vien vecākiem šādas sarunas šķiet satraucošas un biedējošas. Ja veltīsiet laiku, lai pārdomātu, ko vēlaties pateikt un kā to pateikt ievērotīgā un cieņpilnā veidā, saruna risināsies vieglāk. Varat izspēlēt sarunu kopā ar kādu kolēģi.
- Sagatavojiet dokumentu, kurā varēsiet fiksēt sanāksmes gaitu un turpmākos soļus (veidlapas paraugs atrodams 3. pielikumā). Informējiet iestādes vadītāju par plānoto sarunu. Nosūtiet sanāksmes protokolu visiem sanāksmes dalībniekiem, tostarp vecākiem/aprūpētājiem.

3. KAD PROBLĒMAS RISINĀŠANĀ IESAISTĪT CĪTUS SPECIĀLISTUS?

Apsveriet iespēju piesaistīt citu ārējo speciālistu (piemēram, psihologu, sociālo darbinieku), ja:

- Nepieciešams papildu situācijas novērtējums;
- Sarunas ir kļuvušas neproduktīvas un nesniedz nekādu progresu;
- Situācija ir pārāk sarežģīta, lai izbeigtos pati no sevis.

4. KĀ INFORMĒT VECĀKUS PAR PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDES SKRĪNINGA UN TURPMĀKO PASĀKUMU POLITIKU?

- Parakstot sadarbības līgumu ar pirmsskolas izglītības iestādi;
- Iepazīstoties ar pirmsskolas izglītības iestādes iekšējiem noteikumiem.

5. KĀ VECĀKI VAR ZIŅOT PAR NOVĒROTU DARBINIEKA VAI CITA VECĀKA ĪSTENOTU VARDARBĪBU PRET BĒRNU ?

- Piedāvāriet vecākiem vairākas izvēles iespējas:
 - Vērsties pie pirmsskolas izglītības iestādes vadītāja;
 - Vērsties pie konkrēta speciālista;
 - Izmantot anonīmo pastkastīti.

Lai veicinātu drošas vides veidošanu, iesakām izvēlēties pirmās divas iespējas. Ja jūtat, ka vecākiem trūkst uzticības, varat ieteikt trešo iespēju.

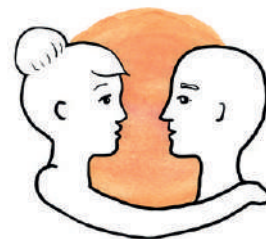
- Ir svarīgi uzsvērt, ka ziņošana par darbinieku nerada risku bērnam.
- Svarīgi sniegt atgriezenisko saiti par to, ko darīt tālāk.
- Uzsveriet, ka tas palīdzēs pievērst pienācīgu uzmanību bērnam, kam nepieciešama palīdzība, un veikt skrīningu. Tas nenozīmē, ka par situāciju uzreiz tiks sniegts ziņojums. Mēs visi esam atbildīgi par to, lai novērstu un apturētu vardarbību pret bērniem.
- Ja situācija nemainās, ziņojiet ārējai atbildīgajai iestādei.

6. EFEKTĪVAS KOMUNIKĀCIJAS PADOMI¹⁴

6.1. VISPĀRĪGI PADOMI

Klausīšanās

Atgādiniet vecākiem, ka viņi vienmēr var vērsties pie jums un ka jūs novērtējat viņu viedokli vai bažas. Klausīšanās ir viens no veidiem, kā parādīt, ka jūs patiesi ticat šim apgalvojumam.

- Pārtrauciet to, ko darāt un izveidojiet acu kontaktu ar vecākiem, kamēr viņi ar jums runā.
- Parādiet, ka klausāties un jūs interesē tas, ko viņi saka, laiku pa laikam pamājojot ar galvu vai pasakot ko, kas apliecina, ka piekrītat viņu teiktajam.
- Ļaujiet otrai personai pabeigt savu domu, tad apkopojiet viņu teikto un pārliecinieties, ka sapratāt pareizi.
- Pārliecinieties, ka jūs zināt, kā tas vecākiem liek justies. Piemēram: "Jūs tas uztrauc, vai ne tā?"
- Izmantojiet atvērtos jautājumus, lai nepieciešamības gadījumā uzzinātu papildu informāciju. Atklāti jautājumi dod cilvēkam iespēju izvērst teikto, nevis vienkārši pateikt "jā" vai "nē". Piemēram: "Ko tieši jūs domājat, sakot, ka Jānis/Anna ir nerātns(-a)?"
- Mēģiniet saprast otras personas viedokli, pat ja tam nepiekrītat. Mēģiniet iejusties otras personas situācijā.

¹⁴ Pielāgots no VANCO izglītības mācību materiāliem un Austrālijas vecāku tīmekļa vietnes risingchildren.net.au.

Saruna

Tas, kā jūs komunicējat ar vecākiem, vai nu veicina partnerattiecības, vai arī sadarbību apgrūrina. Partnerattiecības darbojas vislabāk, ja vēstījumi ir skaidri, konkrēti un ņem vērā otras personas jūtas. Vienmēr runājiet ar vecākiem, paturot prātā mērķi stiprināt attiecības.

- Kad mēs steidzamies vai esam pārsteigti, mēs reizēm pasakām lietas, ko vēlāk nožēlojam. Vislabāk ir uz brīdi apstāties. Ja neesat pārliecināts(-a) par kādu jutīgu tematu, vienojieties par laiku, kad varēsiet turpināt sarunu mierīgākā gaisotnē.
- Runājiet no savas pozīcijas, t.i., kā jūs jūtaties šajā situācijā, un izvairieties uzsvērt to, ko jūs vēlaties, lai vecāki darītu šajā situācijā (t.i., nelieciet vecākiem justies vainīgiem).
- Konkrēti norādiet uz saviem novērojumiem. Esiet godīgi, arī tad, ja problēmu nepamanījāt jūs pats(-i).
- Runājiet tikai par pašreizējo situāciju, neskarot problēmas, kuras varat būt risinājuši pagātnē. Ja problēma saglabājas, pārejiet pie risinājuma meklēšanas.

Kā informēt vecākus par bažām?

- Esiet atklāti un godīgi ar vecākiem, runājiet par problēmām, līdzko tās rodas. Problēmas parasti nepazūd pašas no sevis, un ja tās netiek atrisinātas laicīgi, tās mēdz samiltz.
- Norunājiet tikšanos, lai apspriestu problēmas. Sagatavojieties sarunai un izveidojiet skaidru sarakstu ar jautājumiem, kurus vēlaties apspriest.
- Sniedziet vecākiem precīzu informāciju par saviem novērojumiem.
- Paskaidrojiet, kāda tieši ir problēma un kāpēc tā varētu radīt bažas.
- Noskaidrojiet, ko vecāki domā par šo problēmu un vai tā viņus uztrauc. Pajautājiet, vai mājās viņiem ir tāda pati problēma.
- Ja iespējams, sniedziet informāciju par problēmas būtību. Piemēram, "Daudzi bērni, kuri sāk apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi, šajā diennakts laikā ir noguruši." Izpratne par problēmu palīdzēs vecākiem rast efektīvāku risinājumu.
- Nevilcinieties un uzsveriet, ka vēlaties rīkoties bērna interesēs. Ja bērna uzvedība rada bažas, jūsu pienākums ir rast risinājumu. Pārlieciniet vecākus, ka jūs esat gatavs(-a) strādāt pie problēmas risināšanas, bet aiciniet viņus palīdzēt to rast. Piemēram, jūs varat ierosināt: "Bērni šajā vecumā bieži viens otram kož. Tas nenozīmē, ka tie ir slikti vai agresīvi. Mēs varam iemācīt bērnam, kā panākt to, ko viņš vēlas, nekožot, taču mūsu pieredze rāda, ka atrast piemērotāko pieeju bērnam ir vieglāk, sadarbojoties ar bērna vecākiem."
- Ja runājat par sarežģītiem jautājumiem, piedāvājiet dažādus risinājumus. Risinājumu piedāvāšana ir konsultatīvs process. Jautājiet vecākiem, ko viņi domā. Apsveriet pēc iespējas vairāk risinājumu, un pēc tam izvērtējiet katra risinājuma priekšrocības un trūkumus.

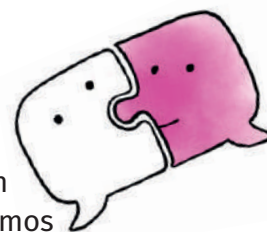
Kā risināt vecāku bažas?

- Uzklusiet vecāku bažas.
- Nesniedziet tūlītējus paskaidrojumus vai attaisnojumus; vissvarīgākais ir panākt, lai vecāki justu, ka viņu bažas ir sadzirdētas.
- Izrādiet interesi par vecāku un bērnu labklājību.
- Izrādiet entuziasmu par jebkuru vecāku mēģinājumu palīdzēt atrisināt problēmu.
- Risinājumu piedāvāšana ir konsultatīvs process. Pajautājiet vecākiem viņu viedokli. Apsveriet pēc iespējas vairāk risinājumu, un pēc tam kopīgi izvērtējiet katra risinājuma priekšrocības un trūkumus.
- Dažkārt atrast risinājumu problēmai var būt grūti. Ja situāciju atrisināt nav iespējams, jūs varat palīdzēt, vienkārši uzklusot vecākus.
- Tomēr dažos gadījumos problēmas turpinās pat tad, ja izmantojat visas šīs prasmes. Tādā gadījumā pastāstiet vecākiem par jūsu iestādes sūdzību iesniegšanas procedūru un pārliecinieties, ka viņi zina, kā to izmantot.

6.2. KĀ KOMUNICĒT AR VECĀKIEM SAREŽĢĪTĀS SITUĀCIJĀS?

Neaizmirstiet par savām jūtām

- Saskaroties ar konfrontējošu attieksmi no vecāka puses, jūs varat samulst un nebūt pārliecināts(-a), ka izprotat savas jūtas un zināt, ko teikt. Šādos gadījumos jūs, iespējams, nespēsiet pienācīgi reaģēt un izveidot pozitīvu kontaktu.
- Ja darba dienas laikā ieklausīsieties sevī un savās sajūtās, tikšanās laikā spēsiet bez stresa un satraukuma reaģēt uz vecāku bažām. Ja jūsu iekšējais dialogs būs mierīgs, jūs varēsiet runāt ar vecākiem, nepakļaujoties stresam un neapmierinātībai.

Ieklausieties un mēģiniet neieņemt aizstāvības pozīciju

- Ja jums izdosies nezaudēt savaldīšanos, jums būs vieglāk saprast vecāku teikto. Uzklusot vecāku bažas vai kritiku, mēģiniet neieņemt aizstāvības pozīciju arī tad, ja nepiekrītat. Vecāki vienkārši vēlas tikt uzklusīti.
- Nepārtrauciet vecākus, pagaidiet, kamēr viņi beigs runāt, un mēģiniet saprast, kāpēc viņi tā jūtas. Lai kādi būtu apstākļi, jūs visi vēlaties nodrošināt labāko bērnam. Šis kopīgais mērķis var palīdzēt sarežģītas sarunas risināt produktīvāk.

Runājiet no savas perspektīvas

- Cilvēki mēdz aizmirst, ka arī pirmsskolas izglītības iestāžu darbinieki ir cilvēki, nevis roboti. Savu domu un sajūtu atklāšana sarežģītā sarunā ar vecākiem var palīdzēt jums izprast problēmu un rast kompromisu. Piemēram:
“Man rodas sajūta, ka šī saruna nav īpaši produktīva. Ko jūs teiktu, ja paskatītos uz šo jautājumu no cita skatu punkta. Piemēram...”
- Nesakiet: *“Jūs šo sarunu padarāt neproduktīvu.”*
- Nelielām izmaiņām teikuma struktūrā ir būtiska ietekme, lai vecāki nejustu vajadzību aizstāvēties.

Uzsveriet, ka esat vienā komandā

- Runājiet ne tikai no savas, bet arī no vecāka perspektīvas, uzsverot kopīgās rūpes par bērnu: “Es zinu, ka mums abiem rūp Jānis/Anna, un mēs esam noraizējušies par viņa/viņas problēmām ar dusmu savaldīšanu. Es cenšos viņu nomierināt šādos veidos. Ko jūs par to domājat?”
- Šādā veidā jūs apliecināt, ka strādājat ar kopīgu mērķi. Jūs esat vienā komandā, pat tad, ja kāds no komandas locekļiem to aizmirst.

Uzdodiet jautājumus

- Līdzīgi kā iepriekš minētajā gadījumā, jūs varat palīdzēt vecākiem iesaistīties sarunā, ja sākumā izklāstīsiet savu viedokli un pēc tam uzdosiet jautājumu. Jautājumu uzdošana parāda, ka jums interesē vecāku viedokļi un domas. Turklāt tas arī skaidri norāda, ka jums ir nepieciešama viņu palīdzība, lai atrisinātu problēmu – tas vecākiem liek justies vajadzīgiem un iesaistītiem jūsu komandā.

Mēģiniet iejusties vecāku ādā

- Ikviens, kurš ir iesaistīts bērnu aprūpē, zina, ka vecākus un viņu bērnus saista ciešas emocionālas saites. Lai gan to var būt grūtāk pamanīt, šādas emocionālas saites viņus saista arī ar jums. Pat ja viņi to neizrāda, lielākā daļa vecāku vēlas jums izpatikt un jūtas sāpināti, ja tas viņiem neizdodas. Jebkurš “negatīvs” komentārs par viņu bērnu tiek uztverts kā kritika viņu audzināšanas prasmēm.
- Mēģiniet iedomāties sevi galda otrā pusē un paudiet mīlestības pilnas rūpes par bērnu. Pirms paust bažas, neaizmirstiet uzslavēt vecākus par to, kā viņi risina problēmas, un novērtējiet viņu ieguldītās pūles.

Runājiet konkrēti

- Atzīstiet, ka šis nav viegls uzdevums. Pastāstiet vecākiem, ka nevēlaties nevienu kritizēt, bet vēlaties informēt viņus par saviem novērojumiem. Ja vecāki noliedz jūsu teikto un apgalvo, ka neviens cits to nav redzējis, turpiniet koncentrēties uz savu pieredzi. Runājiet par konkrētu uzvedību, kas apliecina jūsu bažas par bērnu. Ja jums ir jautājumi, formulējiet tos konkrēti un izvairieties no neskaidriem vispārīgiem apgalvojumiem, kas varētu tikt interpretēti nepareizā veidā.

Koncentrējieties uz konkrēto problēmu

- Lai saprastu, kā runāt ar vecākiem par viņu bērna attīstību, ļoti svarīga ir attīstīta takta izjūta. Neatkarīgi no tā, cik mierīgi runāsit, esiet gatavs(-a) tam, ka vecāki būs dusmīgi. Centieties saglabāt empātisku attieksmi un atgādiniet sev, ka jums rūp bērns. Izrādiet gan siltumu, gan raizes par bērnu.
- Atcerieties – ja vecāki ir satraukti, viņiem var būt grūti jūs “sadzirdēt”. Tas var notikt pat tad, ja vecāki paši ir vērsuši jūsu uzmanību uz konkrēto problēmu! Koncentrējieties uz to, ko redzat un dzirdat.

Cieniet vecāku izvēles

- Vienmēr respektējiet vecāku izvēles. Ja, par spīti jūsu pūlēm, viņi nolemj rīkoties citādi, tās ir viņu tiesības. Jebkurā gadījumā viņi atcerēsies, ka esat izrādījis(-usi) rūpes, vēršoties pie viņiem ar sarežģītu ieteikumu.

Uzsveriet kopīgo

- Arī tad ja vecāki to noliedz, parasti viņi ir dzirdējuši kaut ko par pārrunātajām problēmām. Iespējams, ka viens no vecākiem jums var šķīst atsaucīgāks un apzinīgāks par otru.
- Jūs varat lūgt vienu no vecākiem pastāstīt par novēroto uzvedību saviem vārdiem, lai otrs vecāks saprastu, ka jūs nekritizējat ne viņu, ne bērnu. Jūs vienkārši vēlaties palīdzēt. Jo vairāk uzsvērsiet, cik ļoti novērtējat vecāku pūles nodrošināt bērnam visu to labāko, jo lielāka iespēja, ka jūsu viedoklis tiks uzklauts.

Meklējiet kompromisu

- Vispirms pajautāriet vecākiem, vai viņiem ir kādas idejas, ko darīt tālāk. Vai jūs esat vienprātis visos jautājumos? Vai ir kādas lietas, par kurām jūsu domas atšķiras? Jums būs vieglāk panākt kompromisu ar vecākiem, ja vispirms lūgsiet to darīt viņiem pašiem. Šādos gadījumos kompromiss bieži vien ir vislabākais risinājums. Galvenais, lai rezultāts būtu labs bērnam.

Turpmākā saziņa pēc sarežģītas sarunas

- Sazinieties ar vecākiem īsi pēc sarežģītas sarunas vai incidenta. Tas apliecinās jūsu rūpes un parādīs, ka vēlaties sadarboties ar vecākiem un bērnu, uzlabot jūsu attiecības un radīt stabilu pamatu turpmākajam darbam.
- Tie, kuri ir iesaistīti bērnu izglītošanā un aprūpē, zina, ka komunikācija ne vienmēr ir viegla. Tomēr tā ir būtiska prasme, kas atvieglo bērnu aprūpes programmas vadību. Neatkarīgi no tā, vai runājat ar darbiniekiem, bērniem vai ģimenēm, šie padomi var palīdzēt izvairīties no neproduktīvām sarunām, kas pārvēršas strīdos.
- Vēl svarīgāk ir tas, ka savstarpēja komunikācija ļauj aktīvi rast risinājumus problēmām, tādējādi veicinot jūsu aprūpē esošo bērnu labklājību un drošību. Un tas ir vissvarīgākais mērķis!

1. PIELIKUMS: SKRĪNINGA PAZĪMJU APRAKSTI

BRĪDINĀJUMA SIGNĀLI

Pazīme:	Apraksts:
1. Aprūpētājs ir verbāli un/vai fiziski agresīvs pret bērnu aprūpes speciālista un/vai cita vecāka klātbūtnē	<p>Aprūpētājs ir skarbs, fiziski agresīvs pret bērnu (piemēram, krata, velk bērnu). Aprūpētājs ir verbāli agresīvs pret bērnu, piemēram, kliedz, draud, kritizē, izsmej, noniecina, lamā, izsaka pazemojošus komentārus par bērnu.</p> <p>Miesas sodi.</p> <p>Aprūpētājam ir nereālas prasības pret bērnu, kas neatbilst bērna vecumam vai attīstības līmenim.</p> <p>Neatbilstoša kontrole pār bērnu (kontroles trūkums, pārāk liela kontrole vai nekonsekventa kontrole).</p> <p>Aprūpētājs zaudē savaldību, disciplinējot bērnu (piemēram, nespēj savaldīt dusmas vai regulēt savas emocijas).</p>
2. Bērnam ir aizdomīgas traumas, zilumi, durtas brūces, apdegumi, cirtieņu švīkas, lūzumi	<p>Pazīmes, kas liecina par fizisku vardarbību:</p> <ul style="list-style-type: none">• Apzināta bērna savainošana vai apzināta apdraudējumu radīšana bērna veselībai un/vai dzīvībai;• Prettiesiska bērna disciplinēšana vai šādas rīcības rezultātā nodarīti miesas bojājumi;• Fizisks ievainojums, kas nav radies nejaušu iemeslu dēļ. <p>Fiziskā vardarbība neietver situācijas, kad:</p> <ul style="list-style-type: none">• Traumas gūtas bērnu un vienaudžu savstarpējās cīņās vai rotaļās;• Traumas, kas radušās no pamatota un nepieciešama spēka pielietojuma, piemēram, lai novērstu bērna nonākšanu riskantākā situācijā (glābjot bērnu no noslīkšanas, no izskriešanas uz ceļa utt.) <p>Lai noteiktu, vai ievainojums ir aizdomīgs un varētu liecināt par iespējamu fizisku vardarbību, veicami divi vienkārši soļi:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Uz bērna ķermeņa jābūt redzamam ievainojumam.2. Saņemiet bērna vecāka/aprūpētāja paskaidrojumu par traumu un novērtējiet tā ticamību.

Pazīme:	Apraksts:
<p>2. Bērnā ir aizdomīgas traumas, zilumi, durtas brūces, apdegumi, cirtienu švīkas, lūzumi</p>	<p>1. Dažāda veida ievainojumi, kurus sākotnēji var uzskatīt par aizdomīgiem:</p> <p>1.1. Aizdomīgi zilumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uz sejas, lūpām, mutes, rumpja, muguras, sēžamvietas, augšstilbiem; • Zilumi un ievainojumi dažādās sadzīšanas stadijās; • Ievainojumi, kas atgādina priekšmetu nospiedumus (josta, matu ķemme); • Traumas, kas parādās pēc bērna prombūtnes, pēc nedēļas nogales, pēc brīvdienām; • Cilvēka koduma pēdas; • Traumas, kas atgādina plaukstu nospiedumus. <p>1.2. Aizdomīgi apdegumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cigarešu apdegumi (īpaši uz kājām, rokām, muguras, sēžamvietas); • Apdegumi, kas atgādina karstu priekšmetu (piemēram, gludekļa, elektriskā sildītāja, matu veidošanas ierīces) atstātās pēdas; • Apdegumi, ko bērns guvis no karstiem šķidrumiem (netīši apdegumi parasti ir asimetriskas formas un aptver bērna vadošās rokas pusi, piemēram, kad bērns sniedzās pēc karstas tējas tases), tīši apdegumi ir simetriski un izskatās tā, it kā bērna ķermeņa daļas būtu "iegremdēta" šķidrumā. <p>1.3. Aizdomīgas brūces, ievainojumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mute, lūpas, smaganas, acis, ap ausīm; • Grūtības staigāt vai sēdēt; • Sāpes vai nieze dzimumorgānu zonā; • Ārējo dzimumorgānu brūces un ievainojumi; • Biežas urīnceļu infekcijas; • Jostu, siksnu, vadu atstātās brūces; • Taisnas brūces uz muguras, sēžamvietas, ko varētu radīt sitiens ar nūju, stieni; • Ādas nobrāzumi ap potītēm vai plaukstām, kas var liecināt par to, ka bērns ir bijis sasiets. <p>1.4. Jebkurš lūzums</p>

Pazīme:	Apraksts:
<p>3. Bērnām ir seksuālas vardarbības pazīmes</p>	<p>Lai noskaidrotu aizdomas par seksuālu vardarbību pret bērnu, būtiski ir spēt salīdzināt un atšķirt normālu uzvedību no satraucošas uzvedības un uzvedības, kura pieprasa tūlītēju intervenci.</p> <p>Bērnu uzvedība vecumā no 0 līdz 5 gadiem¹⁵:</p> <p>1. Normāla seksuāla uzvedība (vecumam atbilstoša interese par savu ķermeni):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nekaunas būt kails/bauda kailumu; • Masturbācija kā sevis nomierinoša uzvedība • Mēģina pieskarties citu bērnu vai pieaugušo dzimumorgāniem vai izrāda interesi par tiem; • Bez kautrēšanās pieskaras saviem dzimumorgāniem un spēlējas ar tiem; • Interesē ķermeņa daļas un to funkcijas; • Interesē atšķirības starp zēniem un meitenēm; • Intensīva interese par vannas istabā un tualetē notiekošo. <p>2. Satraucoša seksuāla uzvedība (norāda uz iespējamu risku un ir rūpīgi jāuzrauga, jo īpaši novērotās uzvedības ilgums un biežums):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bieži masturbē citu ikdienas aktivitāšu vietā; • Intensīvi vēro citus cilvēkus tualetes apmeklējuma laikā; • Uzstājīgi pieskaras citu bērnu dzimumorgāniem/intīmajām ķermeņa daļām; • Pieskaras pieaugušo intīmajām ķermeņa daļām, neņemot vērā aizrādījumus; • Ļoti interesējas par pieaugušo seksuālo uzvedību; • Runā par seksu, izmantojot pieaugušo žargonu; • Runā par televīzijā vai internetā redzētiem seksuāliem aktiem. <p>3. Uzvedība, kas pieprasa tūlītēju intervenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interese par seksuālo uzvedību kļūst par apsēstīgu tieksmi; • Pārmērīga un ilgstoša masturbācija izraisa traumas; • Sarunās, rotaļās, zīmējumos vai citās aktivitātēs atkārtojas seksuāla rakstura tēmas; • Interese par seksuālo uzvedību kļūst par atkārtošānu, atsevišķu pieaugušo seksuālo darbību, kustību imitēšanu; • Mēģinājumi ievietot priekšmetus/rotaļlietas cita bērna dzimumorgānos, anālajā atverē. Orālā seksa simulācija rotaļu laikā. Hiperseksualizētas rotaļas tiek atkārtotas un var turpināties arī pēc aizrādījumiem vai citiem ievainojumiem pasākumiem; • Uzstājīgi pieskaras citu bērnu vai pieaugušo intīmajām ķermeņa daļām; • Uzvedība ir saistīta ar sevis vai citu personu ievainošanu; • Bērna uzvedība ietver piespiešanu, draudus, slepenību, agresiju.

15 Adapted from The Lucy Faithfull Foundation (UK) materials and guidelines:
<https://www.parentsprotect.co.uk/traffic-light-tools.htm>

Pazīme:	Apraksts:
<p>3. Bērnam ir seksuālas vardarbības pazīmes</p>	<p>Pieaugušo vai vecāko brāļu un māsu aizdomīgas uzvedības pazīmes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atsakās nodrošināt bērna tiesības uz privātumu; • Uzstāj uz fizisku kontaktu, piemēram, skūpstīšanu, apskāvieniem, cīņu vai kutināšanu arī tad, ja bērns to nevēlas; • Izrāda pārāk lielu interesi par bērna seksuālo attīstību; • Stāsta bērnam seksuāla rakstura jokus, apspriež un dod bērnam seksuāla rakstura materiālus; • Izturas pret kādu konkrētu bērnu kā pret mīļāko, liekot viņam justies "īpašam" salīdzinājumā ar citiem ģimenes locekļiem; • Pērk bērnam dārgas dāvanas vai dod naudu bez redzama iemesla. <p>Piezīme. Atšķirībā, piemēram, no fiziskas vardarbības, kur vardarbības pazīmes bieži ir acīmredzamas, seksuāla vardarbība gandrīz vienmēr ir pakāpenisks process, nevis atsevišķs notikums. Jo labāk mēs sapratīsim, kā un kāpēc bērni tiek pakļauti seksuālai vardarbībai, jo efektīvāk varēsim to novērst vai apturēt. Jums jāziņo par seksuālu vardarbību arī tad, ja jums ir pretrunīgas izjūtas par ziņošanu vai jūtaties neērti ziņot par kaut ko tādu, kas varētu būt noticis starp pieaugušo un bērnu. Uzticieties saviem novērojumiem un ziņojiet, pat tad, ja zināt tikai dažas detaļas vai neesat pārliecināts(-a) par patieso situāciju.</p>
<p>4. Aprūpētājs bērnu aprūpes iestādē apmeklē apreibinošu vielu ietekmē</p>	<p>Vecāks/ aprūpētājs atved bērnu vai ierodas pēc viņa acīmredzami būdams alkohola vai citu apreibinošu vielu ietekmē (piemēram, manāma atšķirība no ierastās uzvedības, jūtama apreibinošas vielas smaka, nevar nostāvēt, nosēdēt taisni, trūkst koordinācijas).</p>
<p>5. Bērna primārais aprūpētājs darbinieku tieši informē par to, ka bērns netiek pieskatīts vai mājās tiek atstāts viens pats</p>	<p>Primārais aprūpētājs darbinieku tieši informē par to, ka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bērnu aprūpē nepiemērots aprūpētājs (piemēram, cits mazs bērns, pieaugušais ar kustību traucējumiem); • Bērns netiek pieskatīts un mājās tiek atstāts viens. <p>Piezīme. Maziem bērniem tā ir dzīvībai bīstama situācija.</p>

ĀTRAIS SKRĪNINGS

Pazīme:	Apraksts:
1. Bērns šajā mēnesī bieži bija ģērbts netīrās drēbēs un/vai bija netīrs/neievēroja higiēnu.	Bērns iestādē ierodas ģērbies netīrās drēbēs, ar netīru ķermeni, ar nepatīkamu ķermeņa aromātu. Bērnam ir kašķis, utis matos. Tīrības/higiēnas trūkums apdraud bērna veselību (piemēram, izsitumi un citas ādas slimības).
2. Bērns šķiet nepietiekami barots un/vai neaug.	Bērnam ir grūtības pieņemt svarā vai zaudēt svaru, viņš neaug augumā, ēd mazāk nekā parasti vai neēd atbilstoši kuņģa problēmu dēļ. Enerģijas trūkuma dēļ bērns var būt mazāk aktīvs vai rotaļīgs.
3. Bērns nesaņem pamata veselības aprūpi (piemēram, nesaņem medicīnisko palīdzību drudža gadījumā, viņam nav brillu, ja tās ir vajadzīgas).	<p>Vecāki vai aprūpētāji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nenodrošina bērnam ārstēšanu, ko noteicis ārsts; • Atkārtoti neved bērnu pie ārsta uz veselības pārbaudēm, vakcināciju un/vai veselības aprūpes apmeklējumiem, kas ir būtiski bērna veselībai/attīstībai; • Nenodrošina bērnam vizīti pie zobārsta un zobu ārstēšanu, kura patiesībā ir pieejama; • Neveic atkārtotas medicīniskās vizītes vai konsultācijas, tādējādi radot apdraudējumu bērna veselībai un labklājībai, piemēram, bērnam ir nepieciešamas brilles, bērns izjūt diskomfortu vai viņam bieži sāp, bērnam ir ādas infekcija. <p>Veselības problēmu gadījumā pareiza diagnoze ir jāuzstāda ārstam. Tomēr šajā gadījumā uzmanība ir pievērsta tām pazīmēm, kuras bērnu aprūpes speciālisti var vizuāli novērot ikdienā.</p>
4. Bērns nav apguvis tipiskās attīstības prasmes.	Lai uzzinātu vairāk par paredzamajām attīstības prasmēm dažādās vecuma grupās un pazīmēm, kas var radīt bažas, skatiet sadaļu "PĀRSKATS PAR TIPISKU ATTĪSTĪBU UN VARDARBĪBU PRET BĒRNIEM".
5. Bērns pēkšņi regresē apgūtajās attīstības prasmēs (piemēram, pēkšņi pārstāj runāt)	Bērna uzvedība pēkšņi šķiet regresējusi, bērns spēlējas un uzvedas kā daudz jaunāks bērns. Regresē valodas, tualetes, ēšanas, pašaprūpes vai kustību prasmes. Lai uzzinātu vairāk par paredzamajām attīstības prasmēm dažādās vecuma grupās un pazīmēm, kas var radīt bažas, skatiet sadaļu "PĀRSKATS PAR TIPISKU ATTĪSTĪBU UN VARDARBĪBU PRET BĒRNIEM".

Pazīme:	Apraksts:
6. Bērns sev nodara pāri.	Bērns sev kož, sit sev pa galvu vai citu ķermeņa daļu, izrauļ matus vai citādi apzināti mēģina sevi savainot.
7. Bērns šķiet fiziski bailīgs (piemēram, bailēs aizstāv sevi, it kā baidītos no sitiena).	Bērns sabīstoties reaģē aizsargājoties, cenšas sarauties vai paslēpties, lai pazustu no redzesloka.
8. Bērns pēkšņi ir sācis stostīties un/vai viņam parādās fiziski tiki.	Pēkšņi sāk stostīties. Bērna acis, mute, deguns vai kājas raustās. Monotoni šūpojas, ilglaicīgi sūkā pirkstu.
9. Bērns “sastingst”, ieraugot aprūpētāju.	Pēkšņi izrāda acīmredzamas bailes no aprūpētāja un izpauž tās pasīvi, piemēram, bērns šķiet “sastindzis” vai noslēdzies un izrāda nepārvaramas bailes no primārā aprūpētāja.
10. Bērns aprūpētāja klātbūtnē reaģē ar bailēm un/vai ciešanām.	Bērns izvairās no vecāka/aprūpētāja, raud vai tā klātbūtnē šķiet nobijies vai noraizējies. Atsakās nākt pie vecākiem, slēpjas no primārā aprūpētāja. Baidās doties mājās.
11. Aprūpētāja saskarsme ar bērnu ir auksta vai vienaldzīga.	Aprūpētājs atsakās runāt ar bērnu, ignorē bērnu un/vai neskatās uz bērnu.
12. Aprūpētājam bieži ir redzami zilumi un/vai nobrāzumi.	Redzamas fiziskas vardarbības pazīmes uz aprūpētāja sejas, kakla un/vai rokām. Vardarbība ģimenē, kurai bērns ir spiests kļūt par liecinieku, tiek uzskatīta par vardarbību pret bērnu, tai ir negatīva ietekme uz bērniem (piemēram, bērnam tiek laupīta drošības sajūta – bērns, kurš savā vidē nejūtas droši, nespēj pienācīgi attīstīties).

PADZIĻINĀTAIS SKRĪNINGS

Pazīme:	Apraksts:
<p>1. Aprūpētājs aizmirst paņemt bērnu, ierodas ļoti vēlu vai bērns bez attaisnojoša iemesla neierodas pirmsskolas izglītības iestādē.</p>	<p>Šī zīme norāda uz nerūpēšanos par bērna izglītību. Aprūpētājs aizmirst paņemt bērnu no iestādes, rītos un vakaros ierodas ar ievērojamu kavēšanos. Bērns regulāri neierodas pirmsskolas izglītības iestādē nepamatotu vai nenozīmīgu iemeslu dēļ (piemēram, “man nebija noskaņojums atvest bērnu”, “man bija pagīras”).</p> <p>Par vecākiem, kuri darba/studiju/citu pienākumu dēļ bērnu uz pirmsskolas izglītības iestādi ved neregulāri un/vai regulāri bērnu atved ļoti agri vai paņem ļoti vēlu, nevajadzētu pārāk uztraukties. Tomēr noskaidrot neregulāra apmeklējuma iemeslus ir būtiski.</p>
<p>2. Bērna veselības problēmas un simptomi netiek pienācīgi ārstēti vai netiek ārstēti vispār.</p>	<p>Šī zīme norāda uz nerūpēšanos par bērna veselību. Aprūpētāji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nenodrošina bērnam ārstēšanu, ko noteicis ārsts; • Atkārtoti neved bērnu uz veselības pārbaudēm, vakcināciju un/vai veselības aprūpes apmeklējumiem, kas ir būtiski bērna veselībai/attīstībai; • Nenodrošina bērnam vizīti pie zobārsta un zobu ārstēšanu, kura patiesībā ir pieejama; • Neveic atkārtotas medicīniskās vizītes vai konsultācijas, tādējādi radot apdraudējumu bērna veselībai un labklājībai, piemēram, bērnam ir nepieciešamas brilles, bērns izjūt diskomfortu vai viņam bieži sāp, bērnam ir ādas infekcijas.
<p>3. Bērns ir ļoti izsalcis.</p>	<p>Bērnam regulāri ir neapmierināta apetīte. Bads īpaši novērojams pēc brīvdienām un/vai prombūtnes. Bērni, kuri vēl nespēj runāt, var paust izsalkumu vai slāpes raudot. Bērns alkst, lūdzas, zog, slēpj pārtiku, lai remdētu izsalkumu.</p> <p>Vecāks/ aprūpētājs sniedz informāciju, ka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kā disciplinēšanas metode bērnam mājās tiek liegts ēdiens un dzēriens (piemēram, vakariņas netiek dotas kā sods par kaut ko). Ierobežota piekļuve saldumiem vai dažādām uzkodām (čipsiem) kā bērna disciplinēšanas metode netiek uzskatīta par satraucošu zīmi; • Bērnam tiek nodrošināta bērna vecumam neatbilstoša un potenciāli kaitīga ēdināšana (piemēram, ēdiens, kas maziem bērniem rada aizrīšanās risku, bērniem, kuri sākuši rāpot, tiek dota tikai šķidra pārtika, ģimenē tiek ievērota ekstrēma vai neatbilstoša diēta, kas tiek uzspiesta arī bērnam).

Pazīme:	Apraksts:
4. Bērns ir ģērbies ļoti netīrās un/vai nodilušās vai saplētās drēbēs.	Bērns iestādē ierodas ģērbies netīrās drēbēs, ar netīru ķermeni, ar nepatīkamu ķermeņa aromātu. Bērnam ir kašķis, utis matos. Tīrības/higiēnas trūkums apdraud bērna veselību (piemēram, ādas iekaisums).
5. Bērns ir ģērbies neatbilstoši sezonai.	Bērns katru dienu valkā vienu un to pašu apģērbu. Bērns bieži ir ģērbies vasaras drēbēs vai ziemā nav ģērbies ziemas drēbēs. Bērns valkā pārāk mazus apavus. Neatbilstošs apģērbs rada risku bērna veselībai, piemēram, apsaldējumu risku.
6. Bērnam NAV tendence kustēties, rāpot vai staigāt.	Bērns nav apguvis vecumam atbilstošas fiziskās attīstības prasmes. Lai uzzinātu vairāk par paredzamajām fiziskās attīstības prasmēm dažādās vecuma grupās un pazīmēm, kas var radīt bažas, skatiet sadaļu "PĀRSKATS PAR TIPISKU ATTĪSTĪBU UN VARDARBĪBU PRET BĒRNIEM".
7. Bērns nepēta apkārtējo vidi (piemēram, neizrāda interesi par jauniem priekšmetiem, skaņām, cilvēkiem).	Bērns nesniedzas pēc rotaļlietām, neskatās uz jauniem priekšmetiem, nereaģē uz jaunām skaņām, neizrāda interesi, ieejot jaunā telpā vai izejot ārā.
8. Bērns atsakās vai nevēlas runāt (tostarp runāt mazu bērnu valodīnā).	Bērns atsakās vai nevēlas komunicēt ar citiem.
9. Bērns šķiet pārāk nobijies, trauksmais bez redzama iemesla.	Bērns ir paaugstinātas modrības stāvoklī, visu laiku baidoties, ka var notikt kas slikts.
10. Bērns nespēj noturēt uzmanību uz priekšmetiem, rotaļlietām, cilvēkiem, lai gan šķiet, ka cenšas koncentrēties.	Lai gan maziem bērniem tipiski ir īss uzmanības noturības laiks, par satraucošu uzskatāms tas, ka bērns cenšas noturēt savu uzmanību uz rotaļlietām vai cilvēkiem, bet nespēj pat uz ļoti īsu brīdi.
11. Bērnam bez redzama iemesla strauji mainās emocijas un garastāvokļi.	Ļoti straujas garastāvokļa un emociju maiņas, piemēram, ātra pāreja īsā laikā no priecīga uz skumju un atpakaļ uz priecīgu, bez acīmredzamām izmaiņām vidē vai situācijā.
12. Bērns ir apātisks, emocionāli noslēdzies un/vai viņam trūkst motivācijas.	Bērna sejas izteiksme nemainās atbilstoši sarunas saturam (piemēram, kad bērns runā par kaut ko labu, smieklīgu vai skumju) vai darbībai, kurā viņš ir iesaistīts. Ja otra persona ierosina apskauties vai pasmaidīt, bērns neatbild vai izvairās no kontakta.

Pazīme:	Apraksts:
13. Bērns atsakās rotaļāties vai neiesaistās rotaļās.	Bērns izvairās no dažāda veida rotaļām vai nespēj iesaistīties nekāda veida rotaļās.
14. Bērns ļoti nobīstas, dzirdot skaļus trokšņus vai redzot pēkšņas kustības (piemēram, pēkšņus roku žestus).	Bērns sāk raudāt, saraujas vai citādi reaģē ar satraukumu uz pēkšņiem skaļiem trokšņiem, straujām vai asām citu cilvēku kustībām, piemēram, bērns reaģē ar bailēm, ja kāds strauji paceļ roku.
15. Bērns ir agresīvs un/vai vardarbīgs pret priekšmetiem (piemēram, lauž, kož, met rotallietas, lieto rupjus, vardarbīgus vārdus).	Pārmērīga agresīva uzvedība pret dažādiem objektiem. Vardarbīgas, fiziski intensīvas rotaļas, kas atkārtojas un netiek atrisinātas rotaļu laikā, empātijas trūkums vardarbīgu rotaļu laikā. Bērns lieto savam vecumam neatbilstošu valodu (piemēram, daudz rupjību, vardarbīgu vārdu). Vienkārša apģērba noģērbšana lellei vai "lelles mazgāšana" spēlējoties nav pamats bažām.
16. Bērns saskarsmē ar pazīstamiem pieaugušajiem un/vai vienaudžiem kļūst stīvs, sastingst vai skatiens kļūst tukšs.	Bērns izrāda acīmredzamas bailes no pieaugušajiem un pauž tās pasīvi, piemēram, šķiet "sastindzis" vai noslēdzies izskatā un uzvedībā. Bērns baidās un/vai vilcinās mijiedarboties ar sev zināmiem pieaugušajiem.
17. Bērns neizrāda vajadzību pēc mierinājuma, kad ir nobijies vai ievainots.	Ja bērns ir ievainots, neizrāda sāpes vai ignorē ievainojumu. Nemeklē mierinājumu no pieaugušajiem, kad ir nobijies vai ievainots, kas ir raksturīgi attiecīgā vecuma bērniem. Bērns neļauj vecākam/aprūpētājam viņu mierināt, kad viņš ir nomākts vai ievainots. Izvairās no pieskārieniem.
18. Bērns ļoti intensīvi raud un viņu nav iespējams nomierināt.	Bērns mežonīgi, gandrīz vardarbīgi raud situācijās, kur šāda reakcija šķiet pārspīlēta. Bērns piedzīvo īpaši garas epizodes, kad nespēj nomierināties.
19. Bērns sevi ievaino (piemēram, sit galvu pret sienu).	Bērns sev kož, sit sev pa galvu vai citu ķermeņa daļu, izrauj matus vai citādi apzināti mēģina sevi savainot.
20. Bērns aktīvi izvairās no kontakta ar aprūpētāju, attālinoties, raudot, izskatoties nobijies vai sastingstot aprūpētāja klātbūtnē.	Bērns izvairās no vecāka/aprūpētāja, raud vai tā klātbūtnē šķiet nobijies vai noraižējies. Atsakās nākt pie vecākiem, slēpjas no aprūpētāja. Baidās doties mājās.

Pazīme:	Apraksts:
<p>21. Bērns pret aprūpētāju izturas konfliktējoši vai neviennozīmīgi (piemēram, tuvojas vecākam, bet pēc tam atkāpjas).</p>	<p>Primārā aprūpētāja klātbūtnē bērns rīkojas ar savdabīgu dezorientāciju, piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzmanība šķiet izkliedēta, bet pats bērns – atsvešināts; • dara darbības šķietami bez mērķa; • bērns nonāk tādā kā izmainītas apziņas stāvoklī. <p>Šādu dezorganizētu uzvedību raksturo vienlaicīga vai ātra secīga tādu darbību veikšana, kas nav savietojamas viena ar otru. Uzmanība jāpievērš, piemēram, gadījumiem, kad bērns vēlas iet klāt primārajam aprūpētājam, vienlaikus novēršot skatienu, lai izvairītos no acu kontakta, vai kad pēc tuvības iniciēšanas tūlīt seko nepārprotamas baiļu, sastingšanas vai bēgšanas izpausmes.</p>
<p>22. Aprūpētājs ignorē bērnu (piemēram, nesmaida, nerunā, neizrāda mīlestību un/vai neapmīļo bērnu).</p>	<p>Vecāks/aprūpētājs izvairās no acu kontakta ar bērnu. Vecāks/aprūpētājs nesmaida, neapskauj vai kā citādi neizrāda emocionālu pieķeršanos bērnam, atvadoties/satiekot bērnu. Nemierina bērnu, kad bērns ir satraukts vai raud. Primārais aprūpētājs izrāda vienaldzību pret bērnu, viņa vajadzībām vai problēmām.</p>
<p>23. Aprūpētājs runā par bērnu negatīvā nozīmē (piemēram, bērns ir “apgrūtinājums”, “problēma”, kritiski salīdzina ar citiem bērniem).</p>	<p>Runā par savu bērnu ar nepatiku (“problēma”, “slikts”, “muļķīgs”, “atšķirīgs”, “nevaldāms”, “apgrūtinājums”). Attiecības ar bērnu apraksta tikai negatīvi. Vaino bērnu par viņa/viņas problēmām un vajadzībām. Noraida bērnu. Dod priekšroku vienam bērnam pār otru.</p>

1. papildu paskaidrojums: Kā atšķirt fizisku vardarbību no ievainojumiem, kas radušies negadījuma rezultātā? ¹⁶

Kurā vietā uz bērna ķermeņa atrodas ievainojums??

Nejaušas traumas visbiežāk ir ceļgaliem, elkoņiem, apakšstilbiem, pieres – tām ķermeņa daļām, kas var tikt savainotas, bērnam nejauši nokrītot vai atsitoties pret kādu priekšmetu. Ievainojumi, bērnam nejauši nonākot saskarsmē ar dažādiem priekšmetiem, retāk veidojas uz mazāk izvirzītām un aizsargātākām ķermeņa daļām (mugura, augšstilbi, intīmās daļas, sēžamvieta, kāju aizmugure, seja).

¹⁶ Pielāgots no Kalifornijas štata pirmsskolas skolotāju apmācības programmas

Cik daudz ievainojumu ir bērnam?

Vai vairāki ievainojumi ir gūti vienlaicīgi vai dažādos laikos? Jo lielāks ir ievainojumu skaits, jo lielāks iemesls bažām par fizisku vardarbību. Ja vien bērns nav cietis smagā negadījumā (piemēram, autoavārijā), iespēja, ka bērns vienlaicīgi varētu gūt vairākus dažādus netišus ievainojumus, ir neliela. Traumas dažādās sadzišanas stadijās var liecināt par hronoloģisku vardarbību.

Kāds ir traumas izmērs un forma?

Daudzi tīši ievainojumi bērnam tiek nodarīti ar ikdienas priekšmetiem (josta, matu suka, nūja, roka), un to atstātie nospiedumi skaidri parāda, kāds priekšmets tika izmantots.

Vai situācijas apraksts par to, kā gūts ievainojums, šķiet ticams?

Ja ievainojums ir gūts nejauši, aprūpētājam ir jāspēj sniegt pamatotu paskaidrojumu par to, kas noticis, un tam ir jāatbilst ievainojuma smagumam, veidam un atrašanās vietai. Uztraukumam ir pamats, ja šķiet, ka paskaidrojums neatbilst tam, kā trauma izskatās, piemēram, vai kritiens no krēsla uz paklāja būtu varējis izraisīt nobrāzumus un zilumus pa visu ķermeni?

Vai ievainojums atbilst bērna attīstības spējām?

Aptuveni 2-3 gadu vecumam bērns kļūst arvien kustīgāks, un viņa zinātkāre pārsniedz spēju novērtēt risku, spēju aizsniegt, uzkāpt un nenokrist. Šī zinātkāre bērnam rada vēlmi piekļūt daudziem priekšmetiem, kas var būt bīstami. Bērnam augot, pieaug bērna prasmes un spēja iesaistīties darbībās, kas var izraisīt traumas. Bērnam, kurš mācās staigāt un skriet, ir lielāka iespēja sasist ceļgalus vai pieri. Ja trauma ir nejauša, ir jābūt skaidram un saprotamam paskaidrojumam par to, kā negadījums noticis.

2. papildu paskaidrojums: Kur ir robeža starp disciplinēšanu un vardarbību pret bērnu? ¹⁷

Vārda “disciplīna” patiesā nozīme ir “pamācība” vai “mācīšana”. Disciplinēšana ir veids, kā vadīt bērna uzvedību, nevis sods. Rekomendācijas attiecībā uz bērnu disciplinēšanu laika gaitā ir mainījušās. Gan vecāki, gan bērnu aprūpes speciālisti savas dzīves laikā, iespējams, ir saņēmuši un ievērojuši novecojušus bērnu audzināšanas padomus, kuru aizliegums šobrīd ir pamatots ar mūsdienu zināšanām, pierādījumiem un tiesisko regulējumu, jo tie atzīti par neefektīviem vai pat kaitīgiem bērna attīstībai.

Disciplinēšana ir vardarbīga, ja:

- Bērnam tiek radītas fiziskas traumas (piemēram, nobrāzumi, sasitumi, pietūkums);
- Sods ir paredzēts, lai iedvestu bailes, nevis lai izglītotu bērnu;
- Pieaugušais zaudē kontroli un savaldību;
- Disciplīna ir neatbilstoša bērna vecumam un attīstības spējām;
- Pieaugušais izvērza nepamatotas prasības vai cerības attiecībā uz bērnu;
- Pieaugušais vēlas kontrolēt pat visnenozīmīgākās bērna izvēles un atņemt bērnam saprātīgu neatkarību un attīstības vajadzības (piemēram, pārmērīga aizsardzība).

¹⁷ Pielāgots no Hamiltonas apgabala nodarbinātības un ģimenes dienesta materiāla.

Aprunājieties ar vecākiem, lai labāk izprastu, vai disciplīna ir kļuvusi par vardarbību. Piemēram, lūdziet vecākus padomāt par šādiem jautājumiem:

- Vai es jūtos labi, ka mans bērns tiek pakļauts šāda veida disciplinēšanai?
- Vai mans bērns iemācījās ko vērtīgu no šādas disciplinēšanas metodes?
- Vai mans bērns zina, ka es viņu mīlu?
- Vai starp mani un manu bērnu pastāv savstarpēja cieņa vai bailes?
- Vai es esmu labas uzvedības paraugs savam bērnam?

Piezīme. Darbinieka mērķis nav iejaukties vecāku izvēlētajā disciplīnas piemērošanā, ja tā ir atbilstoša un nekaitīga, bet gan iejaukties un ziņot, ja izmantotie disciplīnas veidi ir ekstrēmi, nepiemēroti vai kaitējoši.

3. papildu paskaidrojums: Vai nabadzība ir tas pats, kas pamešana novārtā? ¹⁸

Nabadzības riskam pakļautie bērni nabadzības dēļ piedzīvo dažāda veida grūtības. Tomēr to nevajadzētu jaukt ar pamešanu novārtā un citiem vardarbības veidiem. Par sliktiem apstākļiem mēs runājam, ja vecākiem/aprūpētājiem nav resursu, lai nodrošinātu pilnvērtīgu bērna aprūpi. Pamešana novārtā rodas tad, ja aprūpētājiem ir līdzekļi, bet, neskatoties uz to, viņi nenodrošina bērnam nepieciešamo aprūpi. Šajā ziņā ir svarīgi uzsvērt, ka pamešana novārtā lielā mērā ir jautājums par atbildību, nevis līdzekļiem. Tomēr šī atšķirība nenozīmē, ka bērnu aprūpes speciālistam nevajadzētu iejaukties, ja bērns nesaņem pienācīgu aprūpi līdzekļu trūkuma dēļ. Intervence bērna interesēs vienmēr ir būtiska un atbilstoša. Ja tiek konstatēti galēji nabadzīgi apstākļi, intervence, ko izstrādā un/vai īsteno attiecīgās iestādes (piemēram, sociālie dienesti), būs vērsta uz atbalsta sniegšanu ģimenei kopumā, lai tā varētu risināt nabadzības radītās grūtības.

¹⁸ Pielāgots no Kalifornijas štata pirmsskolas skolotāju apmācības programmas.

JURIDISKIE ASPEKTI – LATVIJA

Bērnu tiesību aizsardzības likums nosaka:

- “Katrai personai ir pienākums ziņot policijai vai citai kompetentai iestādei par vardarbību vai citu pret bērnu vērstu noziedzīgu nodarījumu. Par neziņošanu vainīgās personas saucamas pie likumā noteiktās atbildības.” (51. panta trešā daļa).
- “Bērnu aprūpes, izglītības, veselības aprūpes un citās tādās iestādēs, kurās uzturas bērni, šo iestāžu vadītāji un darbinieki, bērnu pasākumu un tādu pasākumu organizatori, kuros piedalās bērni, personas, kuras minētajās iestādēs un pasākumos veic brīvprātīgo darbu vai saskaņā ar šīm iestādēm noslēgto vienošanos sniedz pakalpojumu, ir atbildīgas par bērna veselības un dzīvības aizsardzību, par to, lai bērns būtu drošībā, lai viņam tiktu sniegti kvalificēti pakalpojumi un ievērotas citas viņa tiesības” (72. panta pirmā daļa).
- “Katra iedzīvotāja pienākums ir sargāt savu un citu bērnu drošību, ne vēlāk kā tajā pašā dienā ziņot policijai, bāriņtiesai vai citai bērna tiesību aizsardzības institūcijai par nolaidību, jebkādu vardarbību un noziedzīgu nodarījumu vai administratīvu pārkāpumu pret bērnu, par viņa tiesību pārkāpumu vai citādu apdraudējumu, kā arī tad, ja personai ir aizdomas, ka bērnam ir priekšmeti, vielas vai materiāli, kas var apdraudēt paša bērna vai citu personu dzīvību vai veselību.” (73. panta pirmā daļa).
- “Veselības aprūpes, pedagoģiskie, sociālās sfēras vai policijas darbinieki, kā arī vēlētas valsts un pašvaldību amatpersonas, kurām kļuvis zināms par bērna tiesību pārkāpšanu un kuras par to nav ziņojušas minētajām institūcijām, par neziņošanu saucamas pie likumā noteiktās atbildības.” (73. panta otrā daļa).
- Detalizēts ziņošanas protokols, kas balstīts Latvijas likumdošanas sistēmā, pieejams zemāk.

TURPMĀKA RĪCĪBA ZAĻAJĀ REŽĪMĀ

1. Skrīninga rezultāts no 0 līdz 31

Ja skrīninga rezultāts ir robežās no 0 līdz 31 punktam, tas nozīmē, ka bažām par vardarbības risku nav pamata. Vadieties pēc šīs diagrammas.

2. Informējiet vecākus par skrīninga rezultātiem, ja viņi to vēlas

Viens no būtiskākajiem priekšnoteikumiem ilgtermiņa pozitīvām attiecībām ar vecākiem ir regulāra saziņa. Regulāra saziņa par skrīninga rezultātiem (arī par tiem, kas nerada bažas!) ir labs veids, kā uzturēt attiecības. Skatiet sadaļu par to, kā sagatavoties sarunai ar vecākiem, kā to vadīt un kā veidot labu komunikāciju.

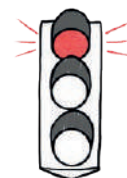
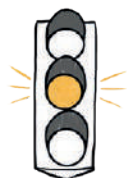
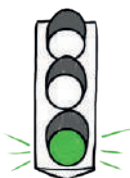

3. Pēc mēneša veiciet kārtējo skrīningu

Jauns skrīninga rezultāts nemainītā zaļā režīmā

Jauns skrīninga rezultāts pasliktinās un sasniedz dzelteno režīmu

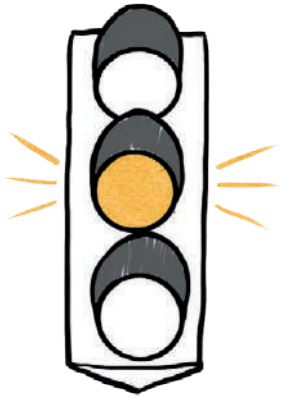
Jauns skrīninga rezultāts strauji pasliktinās un nonāk sarkanajā režīmā

Turpiniet veikt skrīningu katru mēnesi. Informējiet vecākus par rezultātiem, ja viņi to vēlas.

Pāreijiet pie dzeltenā režīma

Pāreijiet pie sarkanā režīma

TURPMĀKA RĪCĪBA DZELTENĀJĀ REŽĪMĀ

1. Skrīninga rezultāts no 32 līdz 49 punktiem

Ja skrīninga rezultāts ir robežās no 32 līdz 49 punktiem, tas norāda uz zināmu risku, kas raisa bažas. Vadieties pēc šīs diagrammas.

2. Sanāksme ar citiem iesaistītajiem darbiniekiem un pirmsskolas izglītības iestādes vadītāju

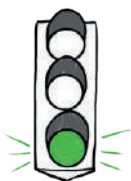
Sanāksmes mērķis:

1. Informēt atbildīgo darbinieku par skrīninga rezultātiem.
2. Noskaidrot, vai arī citi darbinieki ir pamanījuši līdzīgas pazīmes, VAI salīdzināt rezultātus, ja skrīningu veikuši vairāki speciālisti.
3. Sagatavoties pārrunām ar vecākiem par skrīninga rezultātiem.
4. Nodrošināt bērna rūpīgu uzraudzību nākamā mēneša laikā.

Ieteikumus par to, kā labāk sagatavoties sarunai ar vecākiem, kā to vadīt un kā veidot labu komunikāciju, skatiet nākamajā vadlīniju sadaļā.

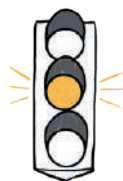
3. Tikšanās ar vecākiem, lai pārrunātu skrīninga rezultātus, kurā tiek meklēti risinājumi identificētajam riskam. Atkārtots skrīnings pēc mēneša

Jaunie skrīninga rezultāti ir uzlabojušies un sasniedz zaļo

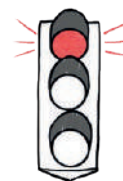
Pēc mēneša veiciet kārtējo skrīningu. Informējiet vecākus par rezultātiem

Jaunie skrīninga rezultāts nemainās un paliek dzeltenā režīmā

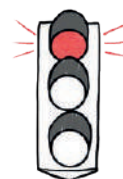
Atkārtojiet šīs diagrammas 2. un 3. darbību

Jaunie skrīninga rezultāti ir pasliktinājušies

Pārejiet pie sarkanā režīma

Ja nākamā skrīninga rezultāts joprojām ir dzeltenā režīmā un uzlabojumu nav, pārejiet pie sarkanā režīma

TURPMĀKA RĪCĪBA SARKANAJĀ REŽĪMĀ

1. Skrīninga rezultāts ir 50 punkti un/vai Brīdinājuma signāls(-i)

Ja skrīninga rezultāts ir 50 vai vairāk VAI ir identificēts vismaz viens no brīdinājuma signāliem, rezultāts norāda uz nepieciešamību ziņot atbildīgajiem dienestiem. Vadieties pēc šīs diagrammas.

Vecāks bērnu aprūpes iestādi apmeklē apreibinošu vielu ietekmē ↓

1. Zvans pašvaldības policijai.
2. Informējiet vecākus par juridisko pienākumu šajā situācijā.

2. Kopīga sanāksme ar citiem iesaistītajiem darbiniekiem un pirmsskolas izglītības iestādes vadītāju.

Aizdomas un/vai zināma emocionāla vardarbība ↓

1. Vēstule sociālajiem dienestiem.
2. Informējiet vecākus par juridisko pienākumu ziņot, lai saņemtu atbalsta pakalpojumus.

Bērnam ir veselības problēmas ↓

1. Zvans vai e-pasts bērna ģimenes ārstam.
2. Informējiet vecākus par sagatavoto ziņojumu

Aizdomas vai zināma fiziska un/vai seksuāla vardarbība ↓

1. Vēstule trīs adresātiem vienlaikus: sociālajam dienestam, bērniņtiesai un Valsts policijai.
2. Konsultējieties ar speciālistiem par to, vai/kad/kā informēt vecākus par veikto ziņojumu. Šajā gadījumā rūpīgi jāapsver, vai šāds lēmums ir bērna drošības interesēs.

Aizdomas par novārtā pamešanu vai zināma novārtā pamešana; audzināšanas grūtības; vecāki ar garīga rakstura traucējumiem; emocionālas grūtības ģimenē (piem., sēras, šķiršanās). Skrīninga rezultātus nevar saistīt ar konkrētu vardarbības veidu, bet tie ir tikpat satraucoši ↓

1. Noorganizējiet starpinstitucionālu sanāksmi, kopīgi vienojoties par turpmāko rīcību un saziņu ar vecākiem VAI iespēju sazināties ar sociālajiem dienestiem.

Bērns netiek pieskatīts vai tiek atstāts mājās viens pats ↓

1. Ja iespējams, nekavējoties uzsāciet saziņu par bērna nodošanu cita aprūpētāja rokās. Vēstule sociālajam dienestam un bērniņtiesai vienlaikus.
2. Ja tas nav iespējams, zvaniet kādai no policijas nodaļām, lai informētu, ka bērna dzīvība ir apdraudēta.

Sanāksmes mērķis:

1. Informēt atbildīgo darbinieku par skrīninga rezultātiem.
2. Apspriest un sagatavot ziņojumu.
3. Apsvērt lēmumus par vecāku informēšanu (vai informēt/kad) un bērna drošības nodrošināšanu. Ja jums ir šaubas par to, vai un kad informēt vecākus, konsultējieties ar atbildīgo dienestu.

KAS NOTIKS PĒC ZIŅOJUMA IESNIEGŠANAS?

Bažas un neskaidrība par to, kas notiks pēc ziņošanas, ir viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ speciālisti izvēlas neziņot par potenciāliem vardarbības gadījumiem. Turpmāk sniegtie paskaidrojumi un ieteikumi par to, kā turpmāk sadarboties ar atbildīgajiem dienestiem, palīdzēs mazināt šīs bailes.

Ko sagaidīt no atbildīgajām iestādēm lietas izvērtēšanas laikā?

Pēc nosūtījuma saņemšanas sociālais dienests uzsāks izvērtēšanu, vajadzības gadījumā precizējot neskaidro informāciju. Dienests koncentrēsies uz sadarbību ar pirmsskolas izglītības iestādi un visbiežāk pildīs galvenā kontaktpunkta lomu. Mēs iesakām turpināt komunicēt ar sociālo dienestu, lai saņemtu atgriezenisko saiti un veiktu turpmākos pasākumus. Ieteicams lūgt dienestu sniegt atgriezenisko saiti arī tad, ja vardarbība netiek konstatēta un ieteikumi par citu atbalstu ģimenei netiek sniegti.

Pēc nosūtījuma saņemšanas bāriņtiesa sazināsies ar sociālajiem dienestiem, lai iestādes varētu koordinēt savas darbības un paturēt ģimeni redzeslokā.

Dažos gadījumos ar jums var sazināties Valsts policijas pārstāvis un lūgt sniegt papildu pierādījumus, ja tādi ir pieejami.

Sazinoties ar jebkuru no iestādēm, jums jāturpina sniegt papildu informāciju, tiklīdz jums kļūst zināmi kādi papildu fakti, kas pamato jūsu aizdomas par vardarbību.

Plašāka informācija par katras iestādes pienākumiem un atbildību ir pieejama drosaberniba.lv

Kādas darbības pirmsskolas izglītības iestādei būs jāveic, ja vardarbība pret bērnu tiks apstiprināta?

Lūdzu, sekojiet traumas izpratnē balstītas aprūpes vadlīnijām, kas ļaus jums sniegt labāku atbalstu no vardarbības cietušajam bērnam.

Ko man vajadzētu teikt personālam, citiem vecākiem un bērniem, kas uzdod jautājumus par notikušo?

Ko teikt personālam: iesniedzot ziņojumu, mēģiniet sazināties ar iestādi, lai noskaidrotu, kas notiks tālāk. Ģimenei ir tiesības uz privātumu. Informācija par ģimeni ir privāta, ja vien ģimene nav devusi atļauju šo informāciju nodot konkrētam pirmsskolas izglītības iestādes personālam. Jūs varat informēt darbiniekus, kuri ir saskarsmē ar bērnu, par iesniegto ziņojumu un to, kas varētu notikt tālāk.

Ko teikt citu bērnu vecākiem: ja citi vecāki kaut ko zina par lietu vai ir nobažījušies un uzstāj, ka vēlas dalīties ar informāciju šajā lietā, ir svarīgi viņiem atgādināt, ka tas, ka vecāki netiek informēti par situāciju, citus bērnus nepakļauj riskam, turklāt jāuzsver, ka attiecīgā informācija ir privāta. Varat mēģināt kļūdēt citu vecāku bažas, uzsverot, ka viņu satraukums ir saprotams un ka konfidencialitātes pienākums jums neļauj izpaust neko vairāk par šo situāciju. Varat arī atgādināt viņiem par izglītības iestāžu personāla juridisko pienākumu ziņot par vardarbību pret bērniem.

Ko teikt citiem bērniem: ja bērns atstāj pirmsskolas izglītības iestādi, jūs varat pateikt citiem bērniem, ka bērns ir devies prom un jums viņš pietrūks. Ja bērns saņem papildu uzmanību no 69 personāla, varat paskaidrot pārējiem bērniem, ka jūs pagaidām rūpējaties par bērnu, lai viņš atkal justos labāk, un ka tas prasa nedaudz vairāk laika un uzmanības. Varat uzsvērt, ka jūs tāpat palīdzētu jebkuram citam bērnam, kam būtu nepieciešama palīdzība.

Ko man darīt, ja iestādes, kurām iesniegts ziņojums, nekonstatē vardarbību pret bērnu, bet pazīmes un bažas par vardarbību saglabājas vai situācija pasliktinās?

Ja iestāžu reakcija jūs neapmierina un situācija nemainās vai pasliktinās, vērsieties pie iestādēm vēlreiz, sniedzot jaunu novērojumu aprakstu. Tāpat, ja situācija uz kādu laiku uzlabojas, bet pēc tam jums atkal rodas aizdomas par vardarbību, ziņojiet vēlreiz.

Vai es varu dalīties informācijā ar kolēģiem, ja esmu ziņojis(-usi) par vardarbību pret bērnu un iesaistos starpinstitucionālā sadarbībā?

Efektīva informācijas apmaiņa starp speciālistiem un iestādēm palīdz veikt agrīnu identificēšanu, novērtēšanu, un bērna drošība tiek nodrošināta, piesaistot atbilstošu specializēto palīdzību. Speciālistiem pēc iespējas ātrāk aktīvi jāapmainās ar informāciju, lai palīdzētu identificēt, novērtēt vardarbības risku vai pazīmes, kā arī reaģēt uz tām. Personas datu apstrādes likums un Vispārīgā datu aizsardzības regula (VDAR) neliedz dalīties ar informāciju, ja tas attiecas uz bērnu drošību un aizsardzību. Mēs nekādā gadījumā nedrīkstam pieļaut, ka bailes par informācijas apmaiņu kavē bērnu aizsardzību pret vardarbību!

Biežāk sastopamie mīti²⁰ par informācijas apmaiņu, kas traucē sniegt palīdzību un aizsargāt bērnus no vardarbības:

- Tiesību akti datu aizsardzības jomā liedz dalīties ar informāciju

Nē! Fizisko personu datu apstrādes likums un Vispārīgā datu aizsardzības regula neliedz personas datu vākšanu un apmaiņu, bet gan nodrošina sistēmisku regulējumu, lai informācijas apmaiņa tiktu veikta pienācīgi un pareizi. Likums un Regula līdzsvaro informācijas subjekta (personas, par kuru tiek iegūta informācija) tiesības un iespējamo nepieciešamību dalīties ar informāciju par šo personu

- Tiesību akti datu aizsardzības jomā liedz dalīties ar informāciju

Nē! Fizisko personu datu apstrādes likums un Vispārīgā datu aizsardzības regula neliedz personas datu vākšanu un apmaiņu, bet gan nodrošina sistēmisku regulējumu, lai informācijas apmaiņa tiktu veikta pienācīgi un pareizi. Likums un Regula līdzsvaro informācijas subjekta (personas, par kuru tiek iegūta informācija) tiesības un iespējamo nepieciešamību dalīties ar informāciju par šo personu.

- Personas datu kopīgošanai ir nepieciešama piekrišana

Nē! Lai kopīgotu personas datus, jums nav nepieciešama piekrišana. Lai gan tas ir viens no datu aizsardzības tiesību aktu ievērošanas veidiem, taču nebūt ne vienīgais. Vispārīgā datu aizsardzības regula paredz vairākus iemeslus personas datu kopīgošanai. Jums nav nepieciešams lūgt piekrišanu, lai kopīgotu informāciju bērnu aizsardzības un bērna labklājības veicināšanas nolūkos, ja pastāv likumīgs pamats apstrādāt attiecīgos personas datus. Šādā situācijā datu kopīgošanai var piemērot tādu juridisku pamatu kā “juridisks pienākums” vai “sabiedriskas nozīmes uzdevums”, kas ietver uzdevuma izpildi sabiedrības interesēs vai oficiālu pilnvaru īstenošanu.

20 Pielāgots no Apvienotās Karalistes valdības publicēta materiāla (2018). Informācijas apmaiņa: Ieteikumi praktizējošiem speciālistiem, kas sniedz aizsardzības pakalpojumus bērniem, jauniešiem, vecākiem un aprūpētājiem. Pieejams: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/721581/Information_sharing_advice_practitioners_safeguarding_services.pdf

KĀ PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDEI ORGANIZĒT STARPINSTITUCIONĀLU SANĀKSMI, LAI APSPRIESTU IESPĒJAMO VARDARBĪBAS PRET BĒRNU GADĪJUMU?

Pieredze rāda, ka starpinstitucionālās sanāksmes ir pasākums, kas ļauj efektīvāk un ātrāk atrisināt potenciālus un apstiprinātus pret bērniem īstenotas vardarbības gadījumus. Dažās pašvaldībās starpinstitucionālās sanāksmes notiek regulāri, un pirmsskolas izglītības iestāžu darbinieku līdzdalība ir neatņemama to sastāvdaļa. Ja jūsu pirmsskolas izglītības iestāde vēl nav piedalījusies starpinstitucionālās sanāksmēs, jums ir visas tiesības tās organizēt pēc savas iniciatīvas. Zemāk ir sniegti ieteikumi, kas palīdzēs jums to veiksmīgi noorganizēt, īpaši, ja to darāt pirmo reizi.

Pirms starpinstitucionālās sanāksmes:

- Izlemiet, ko vēlaties aicināt uz sanāksmi (pārstāvjus no sociālā dienesta, bāriņtiesas, pašvaldības vai valsts policijas u. c.). Nav nepieciešams aicināt visu organizāciju pārstāvjus, tikai tos, kuri, jūsuprāt, varētu palīdzēt konkrētajā situācijā.
- Uzrakstiet vienotu vēstuli (vai e-pastu), ko nosūtīt šīm iestādēm, ar aicinājumu piedalīties starpinstitucionālā sanāksmē. Piedāvājiet tikšanās laiku (vismaz 1-2 nedēļas pēc uzaicinājuma) un vietu. Plānojiet, ka tikšanās ilgums nedrīkstētu pārsniegt 2 stundas. Vienā vai divos teikumos raksturojiet tikšanās iemeslu un bažu iemeslu, minot attiecīgo bērnu, lai pārējie speciālisti varētu pārskatīt, vai iestādes jau iepriekš ir strādājušas ar konkrēto ģimeni vai strādā ar to šobrīd.

Starpinstitucionālās sanāksmes laikā:

- Sanāksmi parasti vada tās iniciators, kurš noorganizē, ka kāds cits pieraksta sanāksmes protokolu.
- Sanāksmes iniciators:
 - Vēlreiz paskaidro tikšanās iemeslu
 - Iepazīstina klātesošos speciālistus
 - Vienojas par sanāksmes darba kārtību un sanāksmei atvēlēto laiku
 - Apraksta konkrēto situāciju (bažas, novērojumi, problēmas un vajadzības)
 - Izpēta jautājumus kopā ar speciālistiem
- Sanāksmes beigās tiek noslēgta vienošanās par kopīgu pieeju ģimenes atbalstam un par to, precīzi vienojoties par atbildībām saskaņā ar izstrādāto kopīgo pieeju, par grafiku un to, vai/kad būs nepieciešama nākamā tikšanās.
- Atkarībā no konkrētā gadījuma, visticamāk, nākamo starpinstitucionālo sanāksmi organizēs sociālais dienests, kurš pārņems lietas vadību.

Pēc sanāksmes:

- Visiem sanāksmes dalībniekiem nosūtiet sanāksmes protokolu ar darba kārtību, diskusiju punktiem, saskaņotajiem uzdevumiem, grafiku un nākamās sanāksmes norisi.

KĀ MAZINĀT ŠAUBAS UN BAŽAS, JA TĀDAS RODAS PIRMS ZIŅOJUMA SAGATAVOŠANAS?

Ziņot par aizdomām vai zināmu vardarbību pret bērnu var būt grūti. Šīs sajūtas ir saprotamas. Šajā laikā jūs var mocīt bažas, bailes vai nedrošības sajūta. Lai šaubas un bailes neatturētu jūs sniegt palīdzību bērnam, šeit apkopotas atbildes uz dažiem jautājumiem, kas var rasties šaubu brīžos.

Kādēļ man būtu jāziņo?

Galvenais ziņošanas iemesls ir bērna aizsardzība. Ziņošana ir iespēja pasargāt arī citus bērnus ģimenē un tā var palīdzēt arī iespējamajam vardarbības veicējam. Ziņošana par vardarbību var būt katalizators pārmaiņām ģimenē, samazinot turpmākas vardarbības risku.

Kā es varu būt pārliecināts(-a), ka nepieļauju kļūdu?

Lai pārbaudītu aizdomas, jūs vispirms varat aprunāties ar vecāku. Šāds lēmums iepriekš būtu jāapspriež ar kolēģiem un iestādes vadību. Ziņošanu jebkurā gadījumā veic pirmsskolas izglītības iestādes vadītājs, un tā tiek veikta saskaņā ar skrīninga vadlīnijām. Daudz sliktāk būtu neziņot un vēlāk secināt, ka esat palaiduši garām iespēju glābt bērnu no vardarbības. Turklāt izglītības iestāžu darbinieki ir juridiski atbildīgi par ziņošanu, ja tiem ir pieejama informācija vai aizdomas par iespējamu vardarbību.

Kā es varu zināt, kas ir un nav vardarbība pret bērnu?

Iespējams, citu cilvēku vērtēšana jums liek justies neērti, taču kā izglītības iestādes darbinieks, kurš ir apmācīts izmantot šīs vadlīnijas un tādējādi spējat atpazīt vardarbības pazīmes, jūs esat piemērotākā persona vardarbības identificēšanai un novēršanai, jo īpaši jaunāko bērnu vidū. Kurš cits, ja ne bērnu aprūpes speciālists, kas bērnu redz katru dienu? Lēmums jāpieņem komandā, kurā visi jūtas vienlīdz droši un aizsargāti.

Vai mans ziņojums būs konfidenciāls vai anonīms?

Nebūs gan, bet, ņemot vērā, ka ziņojums tiks nosūtīts no iestādes, sekojot vadlīnijām, jūs varat būt pārliecināts(-a), ka rīkojaties bērna interesēs. Ziņotāja (šajā gadījumā – iestādes) identitāte un nosūtījuma saturs tiek izpausts tikai atbildīgajām iestādēm un speciālistiem, kas iesaistīti vardarbības novērtēšanā, izmeklēšanā, palīdzības sniegšanā un kriminālvajāšanā.

Kā es jutišos, ja mana ziņojuma dēļ izjuks manas attiecības ar bērna vecākiem?

Šobrīd ir svarīgi neļaut personīgajām sajūtām un attiecībām ietekmēt jūsu spriedumu. Mēs darbojamies kā profesionāļi, vadoties pēc noteiktiem principiem. Mūsu uzmanības centrā, mūsu pienākums un atbildība ir bērna drošība un bērna aizsardzība no iespējamās vardarbības.

Ja iespējams, palīdzēt var supervīzija vai koučings. Lai gūtu labāku izpratni un kontroli pār savām jūtām, īpaši domājot par jūsu turpmākajām attiecībām ar bērna vecākiem, pārrunājiet tās ar kolēģi vai kādu citu personu.

Dažkārt speciālisti maldīgi mēdz uzskatīt, ka, ziņojot, viņi ģimeni soda. Mēģiniet par to domāt kā par pasākumu, kas nepieciešams, lai aizsargātu bērnu (un ilgtermiņā – arī vecākus), nodrošinot ģimenei nepieciešamo palīdzību un atbalstu.

Ko man teikt vecākam, kurš, iespējams, ir pastrādājis vardarbību pret bērnu?

Vispirms jūs varat uzdot jautājumu: kā mēs varam jums palīdzēt? Mēs esam noraizējušies par bērnu, viņa attīstību, veselību. Mums ir jautājumi, kas ir ļāvuši iegūt objektīvu informāciju par redzēto/dzirdēto/novēroto. Pamatojoties uz šo informāciju, mēs vēlamies ar jums aprunāties. Mēs vēlamies palīdzēt jūsu bērnam. Turklāt mums ir juridisks pienākums ziņot par jebkurām pamatotām aizdomām par vardarbību pret bērnu.

Ja situācija to atļauj un tas nerada risku bērnam, informējot vecākus, jūs varat izvairīties no:

- Apdraudējuma – draudi ziņot par vardarbību rada iespaidu, ka ziņošana tiek izmantota, lai sodītu ģimeni, un var atturēt to no nepieciešamās palīdzības meklēšanas.
- “Tirgošanās” – piemēram, “šoreiz es par jums neziņošu, bet, ja tas atkārtoties, būšu spiests(-a) ziņot”. Šādas vai līdzīgas frāzes iespējamajam vardarbības veicējam sniedz vēstījumu, ka dažreiz vardarbība nav nepareiza, bet citreiz ir gan. Šāda pieeja ir mulsinoša un var izraisīt vardarbības eskalāciju.
- “Ģimenes pamešana likteņa varā” – pēc ziņošanas turpiniet aktīvi strādāt ar bērnu un tā ģimeni. Sniedziet nepieciešamo atbalstu gan bērnam, gan ģimenei.
- Strīdi – vecāki var nepiekrīt apgalvojumam, ka viņi izturas vardarbīgi, piemēram, salīdzinot ar to, kā viņu vecāki izturējās pret viņiem. Šādā situācijā lūdziet vecākus aprakstīt vardarbību, ko viņi bērnbā izcietuši no saviem vecākiem, un pēc tam paskaidrojiet, ka daudz kas ir mainījies, tostarp izpratne par vardarbību un likumā noteiktie pienākumi attiecībā uz ziņošanu. Paskaidrojiet, ka, ja viņu vecāku tā rīkotos mūsdienās, viņi tiktu saukti pie atbildības par vardarbību pret bērnu.

Vai man vienmēr jāinformē potenciālais vardarbības veicējs par nodomu ziņot?

Jums nav juridiska pienākuma informēt vecākus. Vislabāk to apspriest ar kolēģiem, ar kuriem kopā pieņemsiet lēmumu par vecāku informēšanu. Nepieņemiet lēmumu vienatnē. Lai pārliecinātos, ka vecāku informēšana nekaitē bērna drošībai un labklājībai, varat konsultēties ar atbildīgajām iestādēm.

Ko man darīt, ja kāds kolēģis/vadītājs/vecāks mēģina ietekmēt manu lēmumu par ziņošanu vai izdara spiedienu, lai es neziņotu?

Ja spiediens nāk no vecāka puses – atsaucieties uz vadlīnijām, norādiet uz nepieciešamību un likumā noteikto pienākumu ziņot.

Ja spiediens nāk no kolēģiem, iesakām doties pie vadības un pārrunāt situāciju, lai atrisinātu domstarpības. Paļaujieties uz skrīninga rezultātiem.

Ja spiedienu izdara iestādes vadība – ziņojiet privāti, piemēram, vēršoties sociālajā dienestā.

Atkārtoti pārrunājiet situāciju ar vadību – ja reiz skrīninga instruments ir ieviests, tas, visticamāk, norādīs uz reālām problēmām, kuras būs jārisina. Vadība nevar izvairīties no pienākuma risināt šīs problēmas. Turklāt jūs nevar sodīt par ziņošanu – gluži pretēji, ja izglītības iestādes darbiniekam ir zināms par bērna tiesību pārkāpumu un viņš par to neziņo, viņu var saukt pie atbildības par ziņošanas pienākuma neizpildi.

Tādi apsvērumi kā bailes no attiecību sabojāšanas ar pieaugušajiem nedrīkst ietekmēt mūsu pienākumu pasargāt bērnus no vardarbības.

Ko man darīt, ja kāds no vecākiem man draud?

Uzsveriet, ka tas ir jūsu juridiskais pienākums un jums rūp bērna intereses, un ka ziņošana IR pareizā rīcība, lai nodrošinātu bērna intereses, drošību un aizsardzību šajā brīdī. Ieteicams reģistrēt draudu notikumu, piemēram, pierakstot draudu vietu, laiku un saturu. Noteikti informējiet pirmsskolas izglītības iestādes vadību. Apsveriet iespēju vērsties policijā.

Vai mani var iesūdzēt tiesā, ja es ziņoju par aizdomām par vardarbību pret bērnu?

Persona, kura pastrādājusi vardarbību, to var mēģināt, taču jūsu pusē ir divas svarīgas aizsardzības garantijas: Bērnu tiesību aizsardzības likums skaidri nosaka, ka 1) jums ir likumā noteikts pienākums ziņot par vardarbību pret bērnu un ka 2) noteiktām profesionālajām grupām (tostarp izglītības darbiniekiem) ir likumā noteikta atbildība par neziņošanu. Tātad pienākums ziņot par vardarbību pret bērniem likumā ir noteikts divkārti.

3. PIELIKUMS: VECĀKU / APRŪPĒTĀJU UN BĒRNU APRŪPES SPECIĀLISTU SANĀKSMES PROTOKOLA VEIDLAPA

Bērna vārds, uzvārds: _____

Sanāksmes vieta, datums, laiks: _____

Dalībnieki

Sanāksmes vadītājs: _____

Bērna vecāki/aprūpētāji: _____

Citi dalībnieki: _____

Sanāksmes darba kārtība

[Skaidra darba kārtība, ko vēlaties apspriest, piemēram, skrīninga rezultāti / konkrētas problēmas / bērna stiprās puses un uzlabojamās jomas / panāktais progress]

Galvenie diskusijas punkti

[Galvenie sanāksmē apspriestie temati un jautājumi]

Turpmākie soļi

[Vienošanās par vecākiem / aprūpētājiem un/vai bērnu aprūpes iestādes personālam veicamajiem turpmākajiem pasākumiem / rīcību. Termiņš nākamajiem soļiem / darbībām]

Nākamā sanāksme

Datums: _____ Laiks: _____

Vieta: _____

Piezīmes

[Jebkādi citi komentāri, kas varētu būt noderīgi turpmākai saziņai / nākamajā tikšanās reizē, piemēram, pieaicināt citu speciālistu / novērtēt bērna situāciju / citas darbības]

Sanāksmes protokolu sagatavoja: _____

Sanāksmes protokols nosūtīts: _____

VECĀKU/APRŪPĒTĀJU UN BĒRNU APRŪPES SPECIĀLISTU SANĀKSMES PROTOKOLA VEIDLAPA

Bērna vārds, uzvārds: _____

Sanāksmes vieta, datums, laiks: _____

Dalībnieki

Sanāksmes vadītājs: _____

Bērna vecāki/aprūpētāji: _____

Citi dalībnieki _____

Sanāksmes darba kārtība

Galvenie diskusijas punkti

Turpmākie soļi

Nākamā sanāksme

Datums: _____ Laiks: _____

Vieta: _____

Piezīmes _____

-

Sanāksmes protokolu sagatavoja: _____

Sanāksmes protkols nosūtīts _____

“*Katru dienu simts mazos veidos mūsu bērni jautā: ‘Vai Tu mani dzirdi? Vai Tu redzi mani? Vai man ir nozīme?’ Viņu uzvedība bieži atspoguļojas mūsu atbildē.*

”

(L.R. Knost)